

Verkenningen

Sinds de invoering van de WWB ontwikkelen gemeenten alternatieve werkwijzen om werkzoekenden aan het werk te helpen. Eén daarvan is het toekennen van een budget waarmee werkzoekenden zelf hun eigen reïntegratietraject opstellen, inkopen en uitvoeren: het persoonsgebonden reïntegratiebudget (prb).

Deze publicatie vergelijkt achtergronden en doelstellingen van prb-initiatieven in twaalf gemeenten. Duidelijk wordt welke (princiële) keuzes ten grondslag liggen aan prb- initiatieven. Wie komen voor een prb in aanmerking? Hoe hoog is het budget? En waaraan wordt het besteed? Hoe lang duurt het gehele traject? Ook wordt aandacht geschonken aan de uitvoering van prb-trajecten. Hoe worden klanten geworven? Welke begeleiding wordt gegeven bij het opstellen of uitvoeren van het plan? En hoe is de voortgangsbewaking en de financiële afwikkeling geregeld?

Aan het werk met prb is kortom een op de praktijk gebaseerde publicatie voor gemeenten die een start willen maken met prb. Maar het is ook bedoeld voor gemeenten die prb verder willen ontwikkelen.

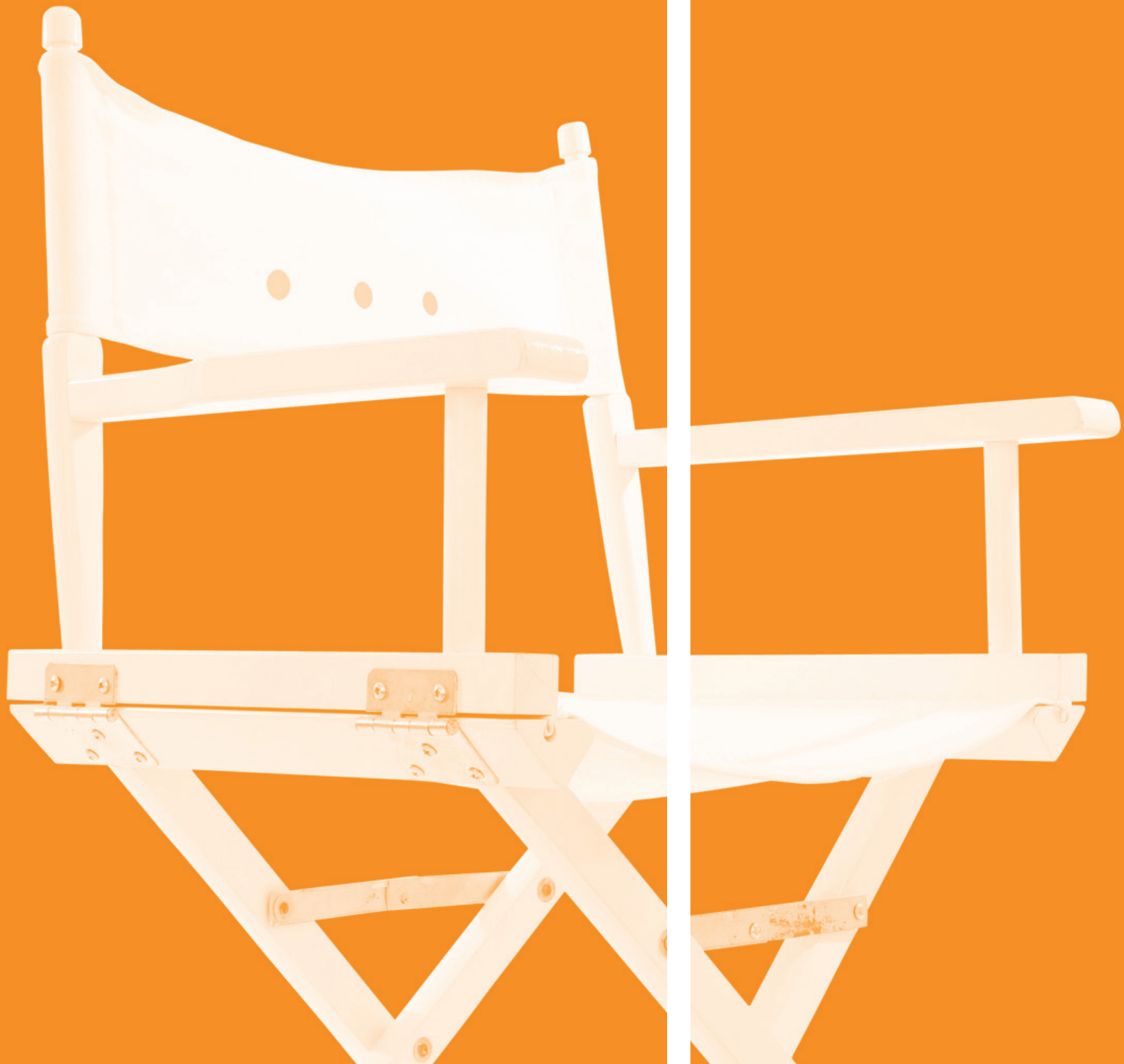
Aan het werk met prb

Aan het werk met prb

Van regisseur naar coach

Divosa

Verkenningen

Aan het werk met prb

Van regisseur naar coach

Deze publicatie is geschreven door Meccano en AStri
in opdracht van Divosa:

AStri
Stationsweg 26
2312 AV LEIDEN

Meccano
Prins Hendriklaan 12
3583 EL Utrecht

Divosa

Bezoekadres

Verenigingsbureau Divosa
Oudenoord 174
3513 EV Utrecht

Postadres

Postbus 407
3500 AK Utrecht

T 030 233 23 37

F 030 233 37 26

E cb@divosa.nl

I www.divosa.nl

COLOFON

Uitgave

© februari 2007, Divosa, Utrecht

ISBN: 978-90-75892-31-4

Tekst

Hans Bosselaar, *Meccano kennis voor beleid*

Rienk Prins, *AStri*

Eindredactie

Yolanda van Empel, VEMP redactie & pr

Ontwerp

Rolf Resink, Martijn Slot,

RLF Communicatieve vormgeving

Voorwoord

Ieder mens heeft talenten en persoonlijke drijfveren. Werk dat daarbij aansluit geeft de meeste kans op een blijvend succes. We weten dat al heel lang. Daarom spreken we over maatwerk en zoeken we naar de wijze waarop we dat kunnen leveren. En in dat leveren zit hem de kneep. Want wie bepaalt de leveringsvraag? Wij weten niet wat de talenten en drijfveren van anderen zijn. Onze klant is de spil waar het om draait. Deze aan het woord laten vormt de grootste garantie dat wij ook dat leveren dat aansluit bij zijn talenten en drijfveren. Maar er kan meer. Als we daadwerkelijk onze klanten serieus nemen, willen dat mensen zich emanciperen en krachtig de werkvloer opstappen dan kunnen we nog meer loslaten. Klanten die zelf aan het stuur willen zitten moeten dat kunnen doen. Mensen worden niet gereïntegreerd, zij reïntegreren zichzelf. Zij zijn vragers, wij coachen, faciliteren en stimuleren.

De klant heeft regie over het eigen traject. De gemeente voert de regie op de arbeidsmarkt en brengt partijen bij elkaar. Dat betekent netwerken en afspraken maken met werkgevers, onderwijsinstellingen, ketenpartners en private partners. Bouw met elkaar een arbeidsmarkt waar ruimte is voor onze klanten. Investeer samen met werkgevers wellicht ook in mobiliteit van hun huidige werknemers zodat er steeds opnieuw nieuwe ruimte komt voor onze klanten.

In 2005 is Divosa door een aantal gemeenten benaderd met de vraag of wij gemeenten wisten die ervaring hadden met het PRB. Dat waren er niet veel. Tegelijkertijd merkten we dat zowel vanuit het ambtelijk apparaat van sociale diensten als vanuit de gemeenteraden de belangstelling voor de aanpak toenam. Ook was toen duidelijk dat de introductie van het IRO bij onze ketenpartner, het UWV, een schot in de roos was. Veel mensen deden daar een beroep op en ook de resultaten waren bemoedigend. Reden voor ons om de vraag van onze leden samen met hun op te pakken. Samen met de gemeenten NoordOostpolder en Oldambt is een subsidieverzoek gedaan bij het Innovatie project Werk en bijstand (IPW) van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. We zijn op zoek gegaan naar zoveel mogelijk gemeenten die aan de slag wilden met PRB. We wilden de verschillende varianten goed bekijken en beoordelen op effecten en resultaat (voor zover mogelijk in zo korte tijd).

Dat is gelukt en daar ben ik trots op. Vijftien gemeenten hebben deelgenomen aan het project.

Tijdens een aantal inspirerende sessies, georganiseerd door Meccano en AStri, zijn veel vragen gesteld en beantwoord over de verschillende aanpakken. Alle gemeenten hebben uitgebreid verteld over hun aanpak of twijfels, en er werden vragenlijsten ingevuld voor een vergelijking. Dat leverde een schat aan informatie op over verscheidene aspecten. Ik dank daarvoor deze pioniers van harte. Dank zij hun weten we weer meer over vragen en keuzes die gemaakt moeten worden bij het introduceren van prb.

Graag bedank ik ook Cees van Oostrum van de gemeente NoordOostpolder en Henk Jansen en Bé Wever van de gemeente Oldambt. Zij hebben de aanvraag gedaan bij het IPW. Zij zijn ook zeer betrokken geweest bij de begeleiding van het project. Zo ook Menno Meihuizen van de VNG als lid van de begeleidingsgroep. Hans Bosselaar, Rienk Prins en Jannet Kralt van Meccano en AStri hebben het project inspirerend, betrokken en professioneel uitgevoerd. Bij de workshops bewezen zij dat het vraaggerichte werken ook echt bestaat. Tot slot woorden van dank aan Hanne Overbeek die vanuit Divosa alert en kritisch betrokken is geweest bij dit project.

Ik nodig al onze leden uit om inspiratie te putten uit deze ervaringen van collega's. Zodanig dat wij van zelf bedachte regisseur van de reïntegratie van de burger tot waterdrager, ondersteuner en coach van de zichzelf ontplooiende burger worden.

Tof Thissen, voorzitter Divosa

Inhoud

1	Inleiding	7
2	Prb in gemeenten	11
3	De inrichting van de prb regeling	19
4	De uitvoeringspraktijk en eerste resultaten	37
5	Prb en iro vergeleken	55
6	Conclusies en beschouwing	59

BIJLAGES

I	Handreiking voor de inrichting van prb in gemeenten	67
II	Projectverantwoording	71
III	Tabellen bij de figuren uit hoofdstuk	73

1. Inleiding

VOORGESCHIEDENIS EN ACHTERGROND

Sinds de invoering van de WWB (Wet werk en bijstand) ontwikkelt een groeiend aantal gemeenten alternatieve werkwijzen om werkzoekenden te integreren op de arbeidsmarkt. Eén daarvan is het toekennen van een budget waarmee werkzoekenden zelf hun eigen reïntegratietraject opstellen, inkopen en uitvoeren: het persoonsgebonden reïntegratiebudget (prb).

In de periode 1998-2002 is in het kader van de wet REA een experiment met prb uitgevoerd. De evaluatie laat zien dat prb voor uiteenlopende klanten en binnen diverse uitvoeringsmodaliteiten kansen biedt. In 2004 voerde UWV een prb in de vorm van een iro (Individuele Reïntegratie Overeenkomst) landelijk in voor arbeidsgehandicapten (WAO/WIA) en werklozen (WW).

Bij gemeenten is de interesse toegenomen om prb ook in te zetten voor mensen in de bijstand. Dit bleek ondermeer tijdens een door Divosa georganiseerde bijeenkomst voorjaar 2005. Deze was bedoeld voor gemeenten die met prb zijn gestart, prb in voorbereiding hadden of plannen in deze richting. Kern was uitwisseling van kennis en ervaringen over het invoeren van prb. Ook bleek dat er veel vragen leefden. Dat is niet verwonderlijk, omdat toekennen van meer verantwoordelijkheden én bevoegdheden aan klanten bij de reïntegratie in de kinderschoenen staat. Het vraagt vanuit het belang van klanten, bemiddelaars en gemeenten om grote zorgvuldigheid.

EEN GEZAMENLIJK INNOVATIEPROJECT

De deelnemers aan de bijeenkomst stelden vast dat een systematische uitwisseling en vergelijking van ervaringen tussen de diverse gemeenten die met prb aan het werk (willen) gaan belangrijk is. De vergelijking van ervaringen kan gemeenten verder helpen bij het ontwikkelen van prb. Anderzijds biedt het tevens een toets van de vraag of en hoe prb een middel kan zijn om met succes meer verantwoordelijkheid bij de klant te kunnen leggen. Daarom ontwikkelden gemeenten een gezamenlijk innovatieproject. Dat project onderstreept expliciet het belang van kleinere gemeenten om ervaringen en kennis over dit onderwerp met andere (grotere) gemeenten te delen.

DOEL EN OPZET

Het doel van het project is tweeledig:

1. bieden van steun, kennis en informatie voor het ontwikkelen en invoeren van prb in gemeenten (en mogelijk van andere initiatieven die appelleren aan de eigen verantwoordelijkheid van de klant).
2. bieden van kennis en informatie voor de lokale (en landelijke) beleidsvorming op dit terrein.

TWEE ACTIVITEITEN ZIJN DAAROM UITGEVOERD:

- a. *Workshops over vragen, dilemma's en oplossingen over de inrichting en praktische uitvoering van prb.* Twaalf gemeenten namen deel aan de eerste workshop, waarvan er enkele reeds een prb-projectplan uitvoerden (ondermeer Breda, Rotterdam en Eindhoven). Van elkaar leren en ervaringen uitwisselen staat voorop.
- b. *Een benchmark om systematisch de projectinrichting, vormgeving en inrichting en uitvoering en – vooral – de resultaten te spiegelen.* Een benchmark is een instrument dat het mogelijk maakt om uitvoering en resultaten te vergelijken met uitvoering en prestaties van andere organisaties. Enerzijds gaat het om de vergelijking op een aantal (cijfermatige) proces- en prestatie-indicatoren. Anderzijds om de vergelijking van het verhaal achter de cijfers. Zo kan ook inzicht ontstaan over eventuele 'good-practices', die weer belangrijke input zijn voor de workshops. Omgekeerd gaven de workshops ook relevante informatie voor de ontwikkeling van het benchmarkinstrumentarium.

DE WORKSHOPS

Het praktijkverhaal staat tijdens de workshops centraal. En dan in eerste instantie de praktijkervaring van gemeenten die al met prb werken. Gemeenten die al met prb waren begonnen, bleken zeer welwillend om hun aanpak, instrumentarium, richtlijnen, procedures en draaiboeken te presenteren en ter discussie te stellen.

Thema's die aan de orde kwamen:

- Voor welke klanten is prb een geschikte optie?
- Is selectie van klanten mogelijk c.q. wenselijk?
- Welke informatie en begeleiding hebben klanten nodig?
- Wat zou de maximale hoogte van een prb moeten zijn?
- Hoe kan prb administratief en financieel goed uitgevoerd worden?

DE BENCHMARK

De informatie uit de workshops zijn gebundeld in een monitor. Deze biedt belangrijke informatie over voortgang en resultaten van prb in de deelnemende gemeenten. Enerzijds gaat het om kwantitatieve gegevens om de prestaties op het terrein van prb te meten en te kunnen vergelijken. Anderzijds gaat het om het verzamelen van kwalitatieve (proces)gegevens over zowel de inrichting van de prb-projecten als vormgeving en uitvoering van prb op klantniveau. De monitor geeft zo belangrijke informatie over het innovatieve proces.

Voor de aanlevering van de gegevens zijn – in samenwerking met de gemeenten – twee instrumenten ontwikkeld:

- *een projectleidervragenlijst*: projectleiders beschrijven hierin inrichting en uitvoering van de prb-trajecten (initiatief en doelstelling van het plan, dagelijkse uitvoering en organisatie).
- *een klantregistratieformulier*: informatie over de prb klanten.

De gegevens uit deze twee bronnen, de diverse gemeentelijke projectplannen en de verslagen van de workshops zijn de bron van de informatie van deze publicatie.

LEESWIJZER

Hoofdstuk twee biedt een vergelijkend overzicht van achtergronden en doelstellingen van prb-initiatieven in de deelnemende gemeenten. Duidelijk wordt welke (princiële) keuzes al dan niet ten grondslag liggen aan prb-initiatieven. Deze achtergrondkenmerken klinken door in de gehele inrichting en in de uitvoering van de prb-initiatieven van de deelnemende gemeenten. Het derde hoofdstuk gaat over de uitvoering van prb-trajecten. Hoe worden klanten geworven? Wie komen voor een prb in aanmerking? Welke begeleiding wordt gegeven bij het opstellen of uitvoeren van het plan? Hoe is de voortgangsbewaking en de financiële afwikkeling geregeld?

Hoofdstuk 4 beschrijft de praktijk. Welke klanten maken van prb gebruik? Hoe hoog is het budget? En waaraan wordt het besteed? Hoe lang duurt het gehele traject? Hoofdstuk 5 vergelijkt de prb-ervaringen met de ervaringen rond de iro. Het laatste hoofdstuk vat de belangrijkste conclusies samen. Ook geeft het een beschouwing op de uitkomsten van het onderzoek. In de bijlage staat ten slotte een overzichtelijk schema over manieren van inrichten van het gehele prb-proces.

Het is een op de praktijk gebaseerde handreiking voor gemeenten die een start willen maken met prb. Maar het is ook bedoeld voor gemeenten die prb verder willen ontwikkelen.

2 Prb in gemeenten

2.1 Inleiding

In 1998 startte het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) een experiment met prb. Bedoeling was dat gemeenten actief in de proefregio's gingen meedoen. Van de drie gemeenten die uiteindelijk met prb aan de slag gingen, beschouwde echter alleen Utrecht prb als serieuze reïntegratiemogelijkheid. Bleef het aantal gemeentelijke prb-klanten in Maastricht en Den Haag (de andere proefregio's) beperkt tot een enkeling, in Utrecht lag dit anders. Nu, zo'n acht jaar na de start van het prb-experiment, is Utrecht nog steeds actief op het gebied van prb. Ondertussen is prb hier geen experiment meer maar een structurele regeling. Andere gemeenten hebben in 2006 het Utrechtse voorbeeld gevolgd. Dit hoofdstuk gaat in op achtergronden van actuele gemeentelijke prb-initiatieven, de achtergronden en doelstellingen.

2.2 Gemeentelijke prb-initiatieven vergeleken

Achtergrond en uitgangssituatie van prb in gemeenten

Waarom gaan gemeenten met prb aan het werk? Het initiatief om met prb aan de slag te gaan verschilt per gemeente, zoals blijkt uit tabel 2.1. Prb is meestal of een politiek of een ambtelijk initiatief.

- *een politiek initiatief.* Wanneer prb een politiek initiatief is, is het meestal opgestart naar aanleiding van landelijke ervaringen uit het prb-experiment en het vervolg daarvan, de iro. Ook de wens om werkzoekenden meer verantwoordelijkheid te geven voor de eigen reïntegratie speelt een grote rol.
- *een ambtelijk initiatief.* Vaak zoeken ambtenaren naar mogelijkheden om de eigen verantwoordelijkheid van werkzoekenden meer handen en voeten te geven; het college van b&w kan hierin een aanjagende rol spelen. Initiatieven die vanuit het ambtelijk apparaat zijn gestart, lijken meestal op meer draagvlak te kunnen rekenen in de uitvoering dan prb-experimenten die door de gemeenteraad zijn 'opgelegd'. Niet elke gemeente herkent overigens deze voorzichtige conclusie.

Tabel 2.1 geeft niet alleen inzicht in de initiatiefnemers per gemeente, maar ook in een aantal achtergrondkenmerken van de gemeentelijke prb-regelingen.

Tabel 2.1 Enkele achtergrondkenmerken van de gemeentelijke prb-initiatieven

Gemeente	Status project	Van wie is prb initiatief?	Type initiatief	Beoogd aantal deelnemers	Klanten uit fase	Beoogde uitstroom naar werk
Breda	loopt vanaf 1-2-2005	ambtelijk apparaat	experiment	25	1-4	40%
Brunssum	loopt vanaf 1-7-2006	gemeenteraad	experiment	20	2-4	niet benoemd
Delft	loopt vanaf 1-5-2005	gemeenteraad	experiment	10	2-3	streven 60%
Eindhoven	1-4-2004 tot 1-1-2006	ambtelijk apparaat	experiment	60	1-4	40%
Groningen	loopt vanaf 1-4-2006	ambtelijk apparaat	regulier beleid, Later evt. breder	30 met uitloop naar 60	2-3	100%
Rotterdam	1-10-2004 tot 1-7-2006 (einde aanmeldperiode)	niet bekend	experiment	50	1-4	min. 40%
Tilburg	loopt vanaf 1-7-2006	ambtelijk apparaat	experiment	20	2-4	50%
Utrecht	1998/2003	ambtelijk apparaat resp. B&W	experiment sinds 1998 structureel sinds 2003	2006:100	1-4	100%

Prb als experiment

Tabel 2.1. laat zien dat bijna alle gemeenten starten met prb als experiment. Op basis van de opgedane ervaringen nemen gemeenten vervolgens een besluit over eventuele structurele invoering. Gemeenten geven in de experimentfase meestal een relatief klein aantal werkzoekenden een prb. Zo proberen ze eerst inzicht in de meerwaarde van prb te krijgen. Alleen in Groningen is prb van meet af aan onderdeel van regulier reïntegratiebeleid, met de mogelijkheid tot een breder vervolg als de eerste fase succesvol is. In Utrecht, Rotterdam en Eindhoven is de experimentele fase achter de rug. Utrecht heeft prb al enige tijd structureel

ingevoerd, terwijl in Rotterdam en Eindhoven eveneens stappen in die richting zijn gezet. Vooral in Tilburg, Brunssum en Wageningen (niet in de tabel) staat prb nog in de kinderschoenen. Deze gemeenten hebben dan ook geen gegevens aangeleverd over de feitelijke ervaringen met prb en de resultaten van prb-klanten.

Beoogde doelgroep

Tabel 2.1 toont aan dat de beoogde doelgroep van prb bij gemeenten onderling sterk verschillen. De meeste gemeenten zetten prb alleen in bij de minst kansrijke werkzoekenden. Diverse gemeenten staan toekenning van prb aan kansrijke werkzoekenden zelfs helemaal niet toe; intensieve reïntegratieondersteuning vinden zij in dat geval sowieso niet nodig. Aan de andere kant kennen sommige gemeenten juist geen prb toe aan moeilijk naar werk te bemiddelen mensen, zoals Delft. Delft kent alleen bij hoge uitzondering een prb toe aan mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, omdat zij de kans op succes van prb bij deze groep gering acht.

Opvallend is dat bij gemeenten die al langer met prb werken het aantal prb-klanten met een grote afstand tot de arbeidsmarkt relatief hoog is. Zo blijkt uit het evaluatierapport van Eindhoven, dat 31 van de 57 deelnemers (dus meer dan 50%) in fase 4 (minst kansrijke groep) was ingedeeld. Ook Utrecht vindt prb juist bij uitstek geschikt voor werkzoekenden die intensieve begeleiding nodig hebben, en deze begeleiding met een prb kunnen inkopen.

Beoogde uitstroom

Er zijn twee lijnen te onderscheiden wat betreft de beoogde uitstroom na een prb-traject. De meeste gemeenten gaan uit van uitstroom uit de bijstand vergelijkbaar met de uitstroom als gevolg van reguliere reïntegratie. Het ambitieniveau varieert hierbij van 40% tot 60%. Utrecht en Groningen streven naar een uitstroom van 100% van de deelnemers. Dit kan er enerzijds op wijzen dat de verwachtingen van prb hooggespannen zijn. Het kan echter ook zo zijn, dat deze gemeenten de meest wenselijke uitstroom formuleren; dit streefpercentage geldt vast ook voor de andere gemeenten. Een percentage van 100% wordt in de huidige reïntegratiepraktijk echter niet gerealiseerd.

2.2.2 VISIE OP EN DOELSTELLINGEN VAN PRB IN GEMEENTEN

Tabel 2.2 staat stil bij de visie en doelstellingen die ten grondslag liggen aan prb-initiatieven van de in dit onderzoek betrokken gemeenten.

Tabel 2.2 Visie en doelstelling uit de gemeentelijke prb-initiatieven

Gemeente	Visie op regie door de klant	Doel van het project/de regeling
Breda	Klant heeft regie over reïntegratietraject; klant is verantwoordelijk voor inkoop diensten en producten	<ul style="list-style-type: none"> • testen van centrale rol van de klant • nagaan of prb leidt tot meer efficiency, maatwerk en kwalitatief betere trajecten • nagaan of prb leidt tot actievere opstelling en meer zelfstandigheid klant
Brunssum	Klant kiest zelf rib en geeft (mede) invulling aan zijn plan	<ul style="list-style-type: none"> • inzicht in eigen rol klant • kennis/ervaring met icro
Delft	Idee en initiatief van de klant staan centraal; klant krijgt maximale ruimte	<ul style="list-style-type: none"> • meerwaarde onderzoeken van eigen rol klant, maatwerk en zelfstandigheid klant • opdoen van kennis en ervaring met prb
Eindhoven	De regie wordt zoveel mogelijk bij de klant gelegd	<ul style="list-style-type: none"> • opdoen van kennis en ervaring ten aanzien van de uitvoering en effectiviteit van prb • methodiekontwikkeling
Groningen	Niet als zodanig geformuleerd, in ontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> • onderzoek naar combinatie meer efficiency, meer klanttevredenheid, meer uitstroom door meer keuzevrijheid en meer zelfredzaamheid
Rotterdam	Klant krijgt maximale ruimte binnen de wettelijke grenzen	<ul style="list-style-type: none"> • onderzoek naar de samenstelling van de doelgroep in relatie tot de inzetbaarheid van prb
Tilburg	Klant krijgt maximale ruimte binnen de randvoorwaarden.	<ul style="list-style-type: none"> • opdoen ervaring met klanttevredenheid a.g.v. klant centraal • opdoen kennis en ervaring met het instrument en methodiekontwikkeling waarin de eigen rol van de klant centraal staat • inzicht in de effectiviteit en efficiency van prb
Utrecht	Niet geformuleerd	<ul style="list-style-type: none"> • vanwege de relatief hoge kosten alleen inzetbaar voor uitstroom naar betaald werk

Een aantal gemeenten spreekt zich expliciet uit over de mate van het geven van regie aan de klant. Andere gemeenten willen mensen de maximale ruimte geven, mogelijk met behoud van regie van de gemeente.

Veel klanten zijn in het verleden op diverse fronten de regie over hun leven kwijtgeraakt. Erkenning van het primaat van de eigen wensen is derhalve voor de klanten de eerste en misschien wel belangrijkste verandering die prb met zich meebrengt.

Uit: plan van aanpak prb, gemeente Leiden.

In de workshops is bij deze thematiek regelmatig stilgestaan. Gesproken is over het meer principiële onderscheid tussen toekennen van de regie aan de klant en bieden van vrijheid in de keuze van trajecten, diensten en leveranciers. Bij bieden van de regie wordt de autonomie van de klant als uitgangspunt genomen. De ultieme uitwerking hiervan is dat bij de keuze voor een bepaald reïntegratietraject het plan of traject dat de klant opstelt in principe akkoord is, tenzij de realisatie apert onhaalbaar wordt geacht.

Dat is anders wanneer gemeenten werkzoekenden de vrijheid bieden om zelf keuzes te maken. Dan bestaat per keuze de mogelijkheid om als gemeente een eigen afweging te maken alvorens de klant akkoord te geven. Tabel 2.2 laat zien dat niet alle gemeenten zich expliciet over de regie van de klant uitspreken. Onderstaand citaat legt het accent op de actieve betrokkenheid van de klant bij zijn reïntegratie, maar werkt de consequentie voor de verhouding gemeente-klant niet expliciet uit.

In de afgelopen jaren zijn in meerdere sectoren persoonsgebonden budgetten ingevoerd. De toepassing bij reïntegratie is echter bijzonder. Allereerst omdat reïntegratie zich afspeelt in een strak kader van rechten en plichten. De weg naar reïntegratie is allerm minst vrijblijvend: de klant is niet gelijk te stellen met een consument. Aan de andere kant zijn autonomie en participatie juist belangrijke voorwaarden voor reïntegratie. De ervaringen met de inzet van een prb elders wijzen tot op heden echter uit dat de vereiste zelfbewuste, actieve opstelling een drempel vormt. Het beoogde experiment met een Persoonsgebonden Reïntegratiebudget kan meer zicht bieden op de meerwaarde voor de reïntegratie bijstandsgerechtigden en voor welke groepen bijstandsgerechtigden die dan geldt.

Uit: plan van aanpak prb Rotterdam.

2.3 Conclusies

Gemeenten experimenteren met prb om aan de (politieke) wens tegemoet te komen om meer handen en voeten te geven aan de eigen verantwoordelijkheid van klanten voor hun reïntegratie op de arbeidsmarkt. In een enkel geval is de gemeenteraad of het college van b&w zeer expliciet in de opdracht om dit langs de weg van prb's te doen. In een ander geval is deze specifieke invulling het initiatief van het ambtelijk apparaat. Daarnaast worden doelstellingen als efficiency en maatwerk naar voren gebracht. Prb wordt in alle gemeenten als experiment gestart om ervaring op te doen en om te onderzoeken of prb werkt. Ook experimenteren gemeenten met prb om erachter te komen of zo de uitstroom uit de bijstand geëvenaard of zelfs verbeterd kan worden.

Bij de start van de experimenten stellen alle gemeenten een projectplan of plan van aanpak op. De initiatieven worden op uiteenlopende wijze gefundeerd. Een aantal gemeenten kiest bij de invoering voor een principiële insteek, met een uitdrukkelijke visie op de vraag wie bij prb de regie in handen heeft. Vooral Breda, Eindhoven en Leiden kennen de regie expliciet toe aan de klant. Andere gemeenten houden zelf meer het initiatief en geven de klant meestal de maximale vrijheid bij het organiseren en uitvoeren van zijn prb-traject.

Het verschil in uitgangspunt kan fundamenteel zijn of slechts een kwestie van formulering. Uit de workshops komt het beeld naar voren dat hier wel degelijk sprake is van een principiële verschil. Gemeenten die klanten de regie geven lijken in de praktijk meer uit te willen gaan van het primaat van de wensen en ideeën van de klant.

SoZaWe wil klantmanagers de mogelijkheid bieden om naast de integrale trajecten van re-integratiebedrijven zelf trajectplannen op te stellen. Deze trajectplannen kunnen bestaan uit een of meerdere onderdelen. In deze trajectplannen leggen ze op initiatief van de klant of klantmanager afspraken vast. In dit voorstel maakt het in beginsel niet uit of het initiatief van de klantmanager of van de klant komt. De aanpak biedt ruimte voor beide situaties. Gezien de politieke belangstelling voor het fenomeen persoonsgebonden budget stel ik voor om de trajecten die op initiatief van de klant tot stand gekomen zijn apart te registreren. Ik verwacht dat er op jaarbasis zo'n 100 trajecten met inzet van een persoonsgebonden budget in deze vorm worden uitgevoerd.

Uit: brief wethouder Rotterdam over vervolg prb

Het verschil tussen de principiële en de meer pragmatische insteek zit in de drijfveren van de gemeente om prb in te zetten. Wie de klant regie en keuzevrijheid wil geven, gaat ervanuit dat *elke klant* in principe in aanmerking komt voor prb. *Tenzij* bepaalde omstandigheden of persoonlijke eigenschappen van de klant hiermee in tegenspraak zijn. De meer pragmatische insteek laat reguliere reïntegratie prevaleren boven prb. Prb is a priori *niet* de aangewezen oplossing voor iedereen, *behalve* in die gevallen wanneer door omstandigheden of persoonlijke eigenschappen van de klant geen passend regulier aanbod kan worden gedaan. De vraag is of dit verschil in visie doorwerkt in 'het type' prb-klanten en de resultaten.

3 De inrichting van de prb-regeling

3.1 Inleiding

Voor de uitvoering van prb zijn binnen gemeenten richtlijnen, werkwijzen en procedures ontwikkeld. In het werkproces zijn zes (eventueel zeven) fasen te onderscheiden, die kunnen worden samengevat in de term 'prb-traject'. Deze paragraaf gaat in op de inrichting van de uitvoering van prb aan de hand van deze fasen. Tabel 3.1 geeft de fasen in het prb-traject weer.

Tabel 3.1 Fasen in de uitvoering van een prb-traject

Fase	Inhoud	
1. Algemene voorlichting en evt. werving	Verspreiden van algemene informatie over de regeling t.b.v. potentiële gebruikers en verwijzers; concrete werving van geïnteresseerden.	Begeleiding
2. Individuele voorlichting, oriëntatie en selectie	Voorlichten van personen met concrete belangstelling, eventueel eerste formele toetsing van geschiktheid van klant voor prb.	
3. Aanvraag	Opstellen en indienen van de prb-aanvraag en -plan.	
4. Beslissing	Toetsen van geschiktheid van klant voor prb c.q. beoordelen van en beslissen over de prb-aanvraag.	
5. (Monitoring van de) Uitvoering van het plan	Besteding van budget, uitvoering prb/plan en betaling van prb-besteding(en) van klant.	
6. Verantwoording en betaling	Toetsen van de uitgaven van klant, evt. voeren van eindgesprek.	
7. Eventueel nazorg	Na plaatsing van de klant in betaalde arbeid kan nog enige begeleiding worden aangeboden.	

De tabel is een schematische weergave, de praktijk wijkt af. In sommige gemeenten vallen fasen samen of ze worden niet of nauwelijks ingevuld. In de diverse fasen kan mensen met een prb, al dan niet facultatief, begeleiding worden aangeboden. Dit is weergegeven in de laatste kolom van de tabel. Voordat deze publicatie ingaat op de inrichting van de uitvoering van prb, komt de samenstelling van het prb-budget in de deelnemende gemeenten aan de orde.

3.2 Gemeenten vergeleken

Het budget

Elke prb-gemeente heeft een maximumbudget vastgesteld, dat veelal in uitzonderingsgevallen op maat nog enigszins kan worden 'opgerekt'. Hoewel het maximumbedrag in bijna alle gemeenten op het oog vergelijkbaar is, blijken er goedbeschouwd toch enkele verschillen. Deze hangen samen met de uiteenlopende bestemmingen waaraan het budget mag of moet worden uitgegeven. Of met de eventuele mogelijkheid om naast het prb-budget ook andere middelen te verkrijgen om het prb-plan uit te voeren. Tabel 3.2 geeft de overeenkomsten en verschillen weer.

Tabel 3.2 Samenstelling van het prb-budget per gemeenten (bedragen in €)

Gemeente	Maximum budget	Maximale duur	Oriëntatie-activiteiten met prb betalen?
Breda	5000, incl. btw	12 maanden	ja, heet 'voorlopig prb-plan'
Brunssum	4.500, incl. btw	A-stroom: 6 maanden B-stroom: 12 maanden	ja (rib)
Delft	5.000, incl. btw	1 jaar	Ja
Eindhoven	fase 1: 2500 overig: 5000 incl. btw	Fase 1-3: 12 maanden fase 4: 18 maanden	Ja
Groningen	5.000 incl. btw	1 jaar	geen gegevens ontvangen
Rotterdam	4.200, met uitloop van 20% = max. 5040, incl. btw	12 maanden en 2 maanden oriëntatie	externe coaching is voor klant kosteloos (gemeente betaalt 750 per trajectplan)
Tilburg	7.000, excl. btw	12 maanden en 3 maanden oriëntatie	externe coaching is voor klant kosteloos (gemeente betaalt max. 1.100 per klant)
Utrecht	10.000, excl. btw	2 jaar	Rib verzorgt voor klant kosteloos de indiening prb-plan
Wageningen	5.000, incl. btw	12 maanden	Ja

In tabel 3.2 zijn ook de gegevens van Wageningen opgenomen. Deze gemeente is echter nog niet begonnen met de uitvoering van prb; de informatie over de gemeente wordt daarom verder niet meer in deze publicatie meegenomen. Ook de kosten voor begeleiding door klantmanagers en arbeidsadviseurs (gevestigd bij CWI) zijn niet in de tabel opgenomen, omdat deze nergens met het prb-budget hoeven te worden betaald. De begeleiding die in de tabel is opgenomen betreft de specifieke begeleiding voor de klant bij het oriënteren op prb en bij het invullen en uitvoeren van het prb-plan.

Tabel 3.2 laat zien dat Utrecht en Tilburg het grootste (maximale) maximum-budget ter beschikking stellen. Dit komt mogelijk doordat beide gemeenten prb alleen reserveren voor klanten voor wie geen passend regulier aanbod beschik-

Begeleiding met prb betalen?	Opleiding met prb betalen?	Andere kosten met prb betalen?
externe begeleiding is voor klant kosteloos	ja	reiskosten, kinderopvang uit bijzondere bijstand
ja (rib)	nee	reiskosten worden met prb betaald
gemeente biedt klant zelf kosteloze ondersteuning	ja	kinderopvang en reiskosten buiten de gemeente worden extra vergoed
externe begeleiding is voor klant kosteloos	ja	ja
geen gegevens ontvangen	geen gegevens ontvangen	geen gegevens ontvangen
klant betaalde eerst uit prb externe begeleiding, later kosteloos door gemeente aangeboden	ja	ja
ja	nee, uit bijzondere bijstand	nee, uit bijzondere bijstand
persoonlijke begeleiding wordt met prb betaald	ja	ja
ja	ja	nee

baar is. Het gaat in Utrecht specifiek om klanten die intensieve begeleiding nodig hebben die uit het prb-budget kan worden betaald. Met € 7.000 heeft Tilburg het op éénnahooigste maximale budget. Uit dit budget hoeven bovendien geen opleidings- en reiskosten en kinderopvang betaald te worden.

Tegenover de relatief hoge budgetten van Tilburg en Utrecht staat wel dat in gemeenten met een lager budget, de klant de begeleiding niet uit zijn prb-budget hoeft te betalen (Breda, Eindhoven, Delft en Groningen). Brunssum en Wageningen blijken het laagste (maximum)budget te hebben. Uit het maximumbedrag van € 4.500 respectievelijk € 5.000 moeten alle kosten voor het reïntegratieplan worden betaald. Deze maxima zijn 50-100% hoger in de twee gemeenten met de hoogste budgetten.

Fase 1 Algemene voorlichting

Alle gemeenten hebben prb als experiment met een beperkte omvang opgezet. Desondanks geven de meeste gemeenten toch voorlichting over prb. Door het kleinschalige karakter van prb-initiatieven is er meestal geen sprake van werving van prb-klanten. Dit past in een aantal gemeenten ook niet binnen de uitgangspunten van prb. Bijvoorbeeld wanneer prb vooral bestemd is voor mensen die via het reguliere proces geen werk kunnen vinden of vonden (zoals in Utrecht en Rotterdam). Tabel 3.3 geeft een overzicht van de doelgroepen waarop de voorlichting over prb zich richt. Ook geeft het een overzicht van de gehanteerde instrumenten.

Tabel 3.3 prb-voorlichting per gemeente

Gemeente	Voorlichtingsdoelgroepen	Voorlichtingsinstrumenten
Breda	potentiële klanten	■ informatieblad SZW
Brunssum	potentiële klanten en rib's	■ nieuwsbrief SZ, ■ gemeentelijke -/ regionale bladen
Delft	potentiële klanten, klantmanagers en instanties	■ folder, ■ website, ■ klantenkrant etc.
Eindhoven	potentiële klanten	■ wervingsfolder ■ voorlichtingsbijeenkomsten
Groningen	klantmanagers en potentiële klanten	■ voorlichting in werkoverleg ■ naslagwerk over prb voor SZW staf ■ kwartaaljournaal ■ voorlichting consulent belangstellenden

Rotterdam	potentiële klanten, klantmanagers, management (inbedding) en externe geïnteresseerden	<ul style="list-style-type: none"> ■ gerichte mailings aan klanten, ■ klantenkrant ■ reguliere interne communicatie ■ digitale nieuwsbrief
Tilburg	potentiële klanten	<ul style="list-style-type: none"> ■ klantennieuwsbrief ■ voorlichtingsbijeenkomst voor geselecteerde klanten en geïnteresseerden
Utrecht	geen gegevens ontvangen	geen gegevens ontvangen

Voorlichting aan klanten

Rechtstreekse benadering door klantmanager meest effectief

Er worden grofweg twee strategieën ingezet om prb aan werkzoekenden aan te bieden:

- *indirect*, door via de diverse media – (potentiële) klanten op de hoogte te brengen van prb.
- *direct*, door klanten via hun klantmanager of consulent over prb te informeren. Daarvoor is het noodzakelijk dat deze functionaris zelf voldoende geïnformeerd is over het bestaan en de voorwaarden van prb.

Uit de workshops blijkt dat een indirecte benadering het minst effect heeft. Zo zijn alle mensen met een uit Eindhoven via hun klantmanager in aanraking met prb gekomen. Ook uit Delft en Rotterdam komen deze signalen. Prb heeft kortom baat bij een rechtstreekse (directe) benadering van de (potentiële) klanten, ook om onzekerheid en twijfels weg te nemen.

Een openbare werving is niet altijd effectief als prb bedoeld is als aanvulling op het reguliere reïntegratieaanbod. Zo leverde in Rotterdam de eerste openbare werving zo'n zestig klanten op. Hiervan hadden op dat moment drie een prb toegekend gekregen, voor zes zat de aanvraag in de 'pijpleiding'. Voor de overige belangstellenden werd geconcludeerd dat deze ook via een regulier traject richting arbeidsmarkt begeleid konden worden. Dit kreeg, overeenkomstig het Rotterdamse prb-beleid, de voorkeur.

Opvallend genoeg levert in Utrecht de voorlichting over prb in de reïntegratiefolder en in de klantenkrant veel aanmeldingen op. Uit de workshops komt geen eenduidige verklaring naar voren voor dit verschil. Mogelijk komt dit doordat Utrecht al sinds 1998 met prb bezig is.

VOORLICHTING AAN CONSULENTEN EN KLANTMANAGERS

Voor de voorlichting aan consulenten en klantmanagers hebben gemeenten diverse werkwijzen ontwikkeld, die vaak niet alleen op prb betrekking hebben. Alleen in Groningen is de informatie over prb in een naslagwerk voor medewerkers opgenomen. Dit komt mogelijk doordat in Groningen de start van prb reeds in het reguliere uitvoeringsproces is opgenomen. Delft werkt in de interne voorlichting aan de staf met beslisbomen. Zo kunnen consulenten bepalen welk project of experiment (waaronder prb) voor de klant waarschijnlijk de beste bijdrage aan reïntegratie levert. Geen van de gemeenten geeft een specifieke instructie of training aan klantmanagers of consulenten over prb.

Fase 2 **Individuele voorlichting, oriëntatie en selectie**

De meeste gemeenten hebben een procedure ontwikkeld die geïnteresseerde klanten individueel en uitgebreider over prb voorlichten. In één of meer persoonlijke gesprekken worden klanten op de hoogte gebracht van de inhoud van de regeling en van de rechten en plichten die aan prb zijn verbonden. In de meeste gemeenten valt deze voorlichtingsfase samen met de beoordeling van de vraag of de klant geschikt is om met prb aan de slag te gaan (zie tabel 3.4).

Tabel 3.4 Selectiecriteria voor toelating tot prb per gemeente

Gemeente	Selectie	Bijzondere for- mele criteria?	'Zachte' selectiecriteria
Breda	klantmanager selecteert klanten voor selectietraject bij een externe instantie	geen	<ul style="list-style-type: none">■ motivatie m.b.t. werk■ redelijk realistisch zelfbeeld
Brunssum	via regulierklant contact, vervolgens oriëntatiegesprek	minimaal 6 maanden werkloos en gerede kans op uitstroom	<ul style="list-style-type: none">■ motivatie■ realistisch zelfbeeld■ initiatiefrijk■ doorzettingsvermogen■ sociaal vaardig
Delft	apart oriëntatiegesprek	maximaal 1 jaar afstand tot de arbeidsmarkt	<ul style="list-style-type: none">■ motivatie■ realistisch zelfbeeld■ stabiele thuissituatie■ doorzettingsvermogen■ initiatiefrijk

Eindhoven	voorselectie door speciale (interne of externe) prb-casemanagers, na intakegesprek (toetsing door extern prb-bureau) volgt definitieve selectie	geen	<ul style="list-style-type: none"> ■ klant voelt noodzaak tot verandering ■ streven naar betaald werk ■ (verwacht) redelijk realistisch zelfbeeld ■ initiatiefrijk ■ redelijk sociaal vaardig
Groningen	casemanagers bepalen in regulier contact of klant in aanmerking komt	minimaal 6 maanden werkloos	<ul style="list-style-type: none"> ■ in staat zijn zelf keuzes te maken en richting te geven aan uitstroom
Rotterdam	apart oriëntatiegesprek bij de dienst 'intensieve begeleiding'	minimaal 6 maanden werkloos geen passend regulier aanbod beschikbaar	<ul style="list-style-type: none"> ■ zelfbewustzijn ■ actief ■ eigenheid ■ realistisch zelfbeeld ■ sociaal vaardig
Tilburg	na bestandsselectie worden klanten uitgenodigd voor voorlichting, daarna heeft klant gesprekken met drie coachingsbureaus, klant kiest één bureau voor verdere oriëntatiefase. Het bureau adviseert na deze fase over toelating tot prb aan klantmanager	geen passend regulier aanbod beschikbaar	klant moet in staat zijn om (al dan niet met hulp) zijn eigen traject vorm te geven en uit te voeren
Utrecht	case managers bepalen in regulier contact of klant in aanmerking komt	geen passend regulier aanbod beschikbaar; gereede kans op uitstroom	klant heeft voldoende capaciteiten voor een prb-traject

Tabel 3.4 laat zien dat Utrecht en Groningen geen specifiek prb-gesprek met de klant voeren. De 'eigen' klantmanager beslist daar samen met de klant over de inzet van prb.

In de andere gemeenten komt niet elke klant direct in aanmerking voor een prb-gesprek. Daarvoor moet hij eerst aan de formele harde eisen voor een prb voldoen. In de meeste gemeenten gaat het vooral om logische vereisten. Zo moet de klant bijstandsgerechtigd en beschikbaar zijn en niet al in een ander reïntegratietraject zitten. Verder stelt een aantal gemeenten de eis dat de klant meer dan zes maanden werkloos moet zijn. Dit heeft er mee te maken dat prb en andere trajecten veelal niet aan kansrijke werkzoekenden worden aangeboden (zie pagina 13). In een aantal gemeenten komt de klant pas voor een prb-intake in aanmerking nadat de klantmanager heeft vastgesteld dat geen passend traject in het reguliere aanbod voorhanden is. Dit is het geval in Rotterdam, Tilburg en Utrecht.

‘Zachte’ persoonlijke eigenschappen

Kern van het oriënterend (of selectie)gesprek is de klant te beoordelen op genoemde zachte persoonlijke eigenschappen. Eigenschappen die van belang zijn om met succes een prb-plan op te stellen en uit te voeren. *Proof of the pudding* is vaak al het opstellen van het eigen prb-plan. Zo krijgt een klant in Rotterdam na de intake twee maanden de tijd om (samen met een externe coach) een plan uit te werken.

Organisatie oriënterende fase

De organisatie van de oriënterende fase van prb is per gemeente verschillend. Het belangrijkste onderscheid is het uitbesteden van het gesprek/de gesprekken en de selectie van de klant voor prb. Delft doet dit zelf; een gespecialiseerde (prb-)medewerker doet de oriënterende gesprekken en selectie. Eindhoven, Breda en Tilburg besteden de oriëntatiefase, inclusief het advies over de definitieve toelating tot prb, uit aan een of meer externe organisaties. Eindhoven en Breda hebben daarvoor een vast bureau in de arm genomen. Dit bureau heeft hiervoor een vaste, in prb gespecialiseerde medewerker beschikbaar.

In Tilburg begint in deze fase al de keuzevrijheid van de klant. Hij mag uit drie door de gemeente voorgeselecteerde bureaus kiezen om zich tijdens de oriëntatiefase te laten begeleiden. Het gekozen coachingsbureau adviseert de gemeente over de uiteindelijke toelating tot prb. Rotterdam en Brunssum hanteren een tussenvorm, waarbij wel een extern bureau wordt ingeschakeld. Dat heeft wel een beperktere rol dan in Breda, Eindhoven en Tilburg. In Rotterdam voert de gemeente het oriëntatiegesprek zelf, maar verwijst de klant voor het prb-plan door naar een vast extern coachingsbureau. In Brunssum wordt het ‘iro-gesprek’

(zie pagina 18) in een zogenaamd duo-gesprek gevoerd. Zowel klant, gemeente als reïntegratiebureau zijn hierbij aanwezig.

Fase 3 en 4 **Opstellen, indienen en beoordelen van het prb-plan**

Hoewel de beslissing over het plan in deze fasering na de toelating van de klant tot prb volgt, valt dit in de praktijk vaak samen met de beoordeling van het prb-plan van de klant. Uit de manier waarop de klant er al dan niet in slaagt een concreet en realistisch plan op te stellen, trekken de meeste gemeenten (en hun adviseurs) ook hun conclusies over de zachte persoonskenmerken van de aanvrager. Tabel 3.5 toont welke eisen de gemeenten in dit onderzoek aan prb-plannen stellen.

Tabel 3.5 Criteria toetsing prb-plan per gemeente

Gemeente	Criteria vastgelegd	Algemene criteria	Extra criteria	Voorwaarden aan aanbieders
Breda	Ja	<ul style="list-style-type: none"> ■ realiteitsgehalte ■ concreetheid ■ doelmatigheid ■ kortste weg naar werk 	advies over toekenning door prb-bureau	geen
Brunssum	Ja	<ul style="list-style-type: none"> ■ realiteitsgehalte ■ concreetheid ■ doelmatigheid ■ kortste weg naar werk 	Uitvoering altijd door rib	UWV-criteria
Delft	Ja	<ul style="list-style-type: none"> ■ realiteitsgehalte ■ concreetheid ■ doelmatigheid ■ kortste weg naar werk 	plan moet voldoen aan de formele werkafspraken	geen
Eindhoven	Ja	<ul style="list-style-type: none"> ■ realiteitsgehalte ■ concreetheid ■ doelmatigheid ■ kortste weg naar werk 	advies over toekenning door prb-bureau	geen
Groningen	Ja	<ul style="list-style-type: none"> ■ realiteitsgehalte ■ concreetheid ■ doelmatigheid ■ kortste weg naar werk 	nvt	geen

Rotterdam	Ja	<ul style="list-style-type: none"> ■ plan gebaseerd op eigen idee van de klant ■ realiteitsgehalte ■ doelmatigheid 	nvt	geen
Tilburg	Nee	<ul style="list-style-type: none"> ■ realiteitsgehalte ■ concreetheid ■ doelmatigheid 	extern bureau moet advies geven over haalbaarheid	geen
Utrecht	geen gegevens	<ul style="list-style-type: none"> ■ realiteitsgehalte ■ concreetheid 	nvt	geen

Uit tabel 3.5 blijkt dat de gemeenten over het algemeen dezelfde eisen aan een prb-plan stellen. Een plan moet in ieder geval realistisch en concreet zijn. De meeste gemeenten eisen bovendien ook doelmatigheid. Op één belangrijk aspect verschillen de gemeenten onderling van mening. De vraag is namelijk of een prb-plan altijd gebaseerd moet zijn op het principe van de ‘kortste weg naar werk’. Vooral Tilburg stelt dit niet direct als harde eis. Voor deze gemeente is ook de kans op het duurzaam vinden van werk na het prb-traject van groot belang. Duurzaamheid kan dan prevaleren boven het kortste-weg-naar-werk-principe. Ook voor Utrecht is dit principe niet altijd doorslaggevend voor acceptatie van het prb-plan.

Brunssum vaart een andere koers. Brunssum blijft bij de inrichting van prb zo dicht mogelijk op de uitvoeringspraktijk van UWV zitten. Deze gemeente noemt het prb dan ook ‘iro Brunssum’, in het verlengde van de prb-regeling voor uitkeringsgerechtigden met een WW- of WAO/WIA-uitkering. Als voorwaarde voor toekenning stelt Brunssum de eis dat de klant een keuze maakt uit de door UWV ‘goedgekeurde’ reïntegratiebedrijven (rib’s). De gemeenten contracteert vervolgens ook, net als UWV, het rib voor de klant. Verder hanteert Brunssum als enige gemeente ook voor het iro-traject het zogenoemde *no cure less pay*-principe.

Fase 5 en 6 De uitvoering, monitoring, verantwoording en betaling

Na de toekenning van prb kan de klant aan de slag met de uitvoering van zijn plan. Dat wil zeggen: met aanbieders op basis van eventuele offertes contact opnemen, eventueel onderhandelen, gebruikmaken van of deelnemen aan reïntegratieactiviteiten en op zoek gaan naar werk.

Met het oog op de voortgang van de uitvoering hebben gemeenten een aantal zaken nader geregeld. Of de klant of een hiertoe aangewezen organisatie rapporteert aan de klantmanager met enige regelmaat over voortgang, besteding van middelen en eventuele redenen van vertragingen. Naast monitoring en verantwoording is verder vaak het beheer van het budget en de betaling aan de aanbieders geregeld. Hoe de gemeenten dit uitvoeren staat in tabel 3.6.

Tabel 3.6 Monitoring en budgetbeheer per gemeente

Gemeente	Monitoring en verantwoording	Beheer budget	Betaling aanbieders
Breda	klant houdt (samen met externe werkadviser) klantmanager op de hoogte tijdens vaste voortgangsgesprekken	financiële afdeling SZW	beleidsafdeling
Brunssum	gecontracteerde rib rapporteert aan klantmanager	klantmanager	klantmanager
Delft	klant levert voortgangsrapportages (vast format), presentieformulieren	gemeente	klant koopt in en dienstverlener factureert bij gemeente; klant ontvangt factuuroverzicht
Eindhoven	de externe werkadviser rapport driemaandelijks aan de klantmanager	financieel overzicht naar klant (virtuele prb-rekening niet gerealiseerd)	via reguliere proces
Groningen	voortgangsgesprekken per kwartaal, klant stuurt eigen voortgangsverslag in	Sozawe beheert, klant krijgt overzicht van de uitgaven	uitbesteed aan derden
Rotterdam	externe coach rapporteert aan klantmanager	externe organisatie	door externe organisatie
Tilburg	werkafspraken klantmanager, klant	Klantmanager, klant krijgt persoonlijk rekeningoverzicht	via reguliere proces
Utrecht	voortgangsbewaking uitbesteed aan twee vaste rib's	via twee vaste rib's	Klant koopt in; vaste rib betaalt

Uit Tabel 3.6. blijkt dat gemeenten op twee manieren omgaan met de monitoring van de uitvoering van prb-plannen.

1. *door een extern bureau.* Dit bureau verzorgt de begeleiding van de klant. De gemeente verlangt van deze bureaus periodiek (meestal driemaandelijks) een voortgangsrapport. Het gaat om Eindhoven, Utrecht, Rotterdam (thans niet meer) en Brunssum.
2. *door de klant zelf.* Breda, Delft, Groningen stellen de klant zelf primair verantwoordelijk voor de rapportage over de voortgang van het prb-plan. Zij maken daarbij onderscheid tussen een mondelinge en een schriftelijke rapportage. De keuze voor een mondelinge rapportage (voortgangsgesprek) houdt rekening met het feit dat niet iedere klant in staat is een goede voortgangsrapportage op te stellen. Delft komt klanten daarom tegemoet door hen voor deze rapportages een vast format aan te bieden.

Het beheer van het budget is in bijna alle gemeenten niet bij de klant gelegd, maar bij de gemeenten zelf. Alleen Utrecht besteedt ook dit onderdeel van de uitvoering uit.

In hoeverre de verschillende werkwijzen al dan niet bijdragen aan de eigen regie en keuzevrijheid van de klant, of deze zelfs belemmeren, zal de komende jaren moeten blijken.

De begeleiding

Zoals gezegd kan de klant tijdens de verschillende fasen van het prb-traject, al dan niet verplicht, gebruikmaken van ondersteuning of begeleiding. Tabel 3.7 geeft een overzicht van de begeleidingsvormen die de gemeenten in dit onderzoek aanbieden.

Tabel 3.7 Begeleiding van klanten per gemeente

Gemeente	Begeleiding oriëntatie- /aanvraagfase	Begeleiding tijdens uitvoering (door wie)	Extern of intern	Nazorg bij werk
Breda	<ul style="list-style-type: none"> ■ ondersteuning bij aanvraagformulering ■ inzicht in aanbod en aanbieders 	<ul style="list-style-type: none"> ■ steun bij inkoop diensten ■ begeleiding tijdens traject 	extern	nazorggesprek door extern (prb) bureau
Brunssum	<ul style="list-style-type: none"> ■ hulp bij opstellen reïntegratieplan 	<ul style="list-style-type: none"> ■ hulp bij alle overige stappen 	extern	indien noodzakelijk
Delft	<ul style="list-style-type: none"> ■ wekelijks persoonlijk contact met prb-coördinator tijdens aanvraag 	<ul style="list-style-type: none"> ■ 3-maandelijks voortgangsgesprek, ■ tussentijdse contacten (initiatief klant/prb-coördinator) 	intern (apart prb-team)	6 maanden door prb-coördinator
Eindhoven	<ul style="list-style-type: none"> ■ ondersteuning bij opstellen plan ■ steun tbv inzicht reïntegratiemarkt 	<ul style="list-style-type: none"> ■ steun bij inkoop diensten ■ begeleiding tijdens traject 	extern	klant kan nazorg inkopen
Groningen	<ul style="list-style-type: none"> ■ ondersteuning opstellen plan 	<ul style="list-style-type: none"> ■ evt. gesprek met consulent 	intern	op verzoek van de klant
Rotterdam	<ul style="list-style-type: none"> ■ steun bij opstellen plan ■ steun bij onderhandelingen reïntegratiemarkt 	<ul style="list-style-type: none"> ■ steun van klantmanager 	extern resp. intern	nvt
Tilburg	<ul style="list-style-type: none"> ■ steun bij opstellen plan vanuit extern bureau 	<ul style="list-style-type: none"> ■ begeleiding door case manager en het ingehuurd externe bureau 	Intern en extern	klantmanager kan plaatsingsondersteuning/ jobcoaching inkopen
Utrecht	<ul style="list-style-type: none"> ■ beroep op vaste rib mogelijk. rib dient plan in bij gemeente 	Nvt	extern	alleen als het werk betreft met loonkostensubsidie

Alle gemeenten bieden de klant de gelegenheid om zich bij het opstellen en uitvoeren van het prb-plan te laten begeleiden. In de meeste gemeenten is de steun in de aanvangsfase zelfs verplicht. Dit komt ook omdat in deze fase ook van de kant van de gemeente de beslissing moet worden genomen of de klant over de persoonlijke eigenschappen beschikt om het prb-plan tot een goed einde te brengen. De begeleiders hebben dan ook meestal een adviserende rol over de uiteindelijke toekenning een prb aan de klant en over de beoordeling van diens prb-plan.

Een aantal gemeenten onderstreept dat het in deze aanvangsfase niet alleen gaat om steun bij het opstellen van het plan. De klant wordt ook 'empowered' in zijn rol als regisseur van zijn eigen reïntegratietraject.¹ Deze *empowering* kan ook gericht zijn op het innemen van de positie van inkoper op de reïntegratiemarkt.

Om de rol van uiteindelijke beoordelaar en adviseur van de klant niet door elkaar te laten lopen, hebben de meeste gemeenten de rol van klantadviseur uitbesteed aan een externe instantie. In Delft is dit niet het geval; een apart prb-team vervult deze rol binnen de gemeente. Dat prb-team is evenmin betrokken bij de uitvoering van het primaire proces.

Ook de begeleiding tijdens de uitvoering van het prb-plan besteden de meeste gemeenten uit. Deze organisaties krijgen daarbij tegelijkertijd de rol van voortgangsbewaker. Rotterdam is ervan afgestapt om de begeleiding tijdens de uitvoering van het prb-plan aan een externe organisatie uit te besteden; klantmanagers doen daar de begeleiding. Uit de evaluatie van het Rotterdamse experiment blijkt dat klantmanagers, door gebrek aan tijd, deze begeleidende rol echter meestal niet kunnen waarmaken.

3.3 Conclusies

De vergelijking van de inrichting van de uitvoering van prb levert interessante verschillen tussen gemeenten op.

1. *Gemeenten hanteren verschillende uitgangspunten bij de invoering van prb.* Een deel van de gemeenten zet prb in om klanten met (indicaties van) complexe of afwijkende reïntegratietrajecten toch een reïntegratietraject aan te bieden (Rotterdam, Utrecht en Tilburg). Prb is in deze gemeenten vooral

aan de orde als reguliere trajecten voor de betreffende klanten geen geschikte optie zijn. Of omdat het om een pilot met beperkte omvang gaat, die gericht is op het bestaande bestand (Tilburg). Prb lijkt in deze gemeenten niet primair een instrument om de klant (meer) regie en keuzevrijheid te geven (zie hoofdstuk 2), maar om knelpunten in de reguliere uitvoeringspraktijk het hoofd te bieden. Via prb kunnen gemeenten meer vraaggericht, of beter gezegd: vragergericht, te werk gaan. Dat de klant hierbij een relatief grote rol heeft, heeft mogelijk vooral te maken met de beperkingen die de klantmanagers hebben om binnen hun reguliere takenpakket zo vraaggericht te werken.

Tilburg wijkt in dit verband overigens af van Utrecht en Rotterdam. Wanneer in Tilburg eenmaal de keuze voor prb voor de klant is gemaakt, is er zeker aandacht en steun voor het voeren van de eigen regie. De nadruk ligt dan zelfs sterker dan in andere gemeenten op de keuzevrijheid van de klant, ook bij de keuze voor de begeleidende instantie. Dat lijkt bij Utrecht en Rotterdam niet het geval. In Rotterdam is na het experiment het primaat van de klantmanager bij prb versterkt. Terwijl in Utrecht de ondersteuning van de klant vooral lijkt te dienen om klantmanagers op het terrein van prb te ontlasten.

2. *Openbare werving van prb-klanten levert geen groot resultaat op.* Rechtstreeks aanbieden van prb door klantmanagers lijkt het meest effectief. Klantmanagers moeten dan ook specifiek voorgelicht worden over aanbieden van prb. Ook is draagvlak onder klantmanagers voor prb van wezenlijk belang om klanten daadwerkelijk de keuze tussen prb of reguliere reïntegratie te bieden.

Voor Rotterdam, Utrecht en Tilburg heeft openbare werving sowieso een enigszins beperkte betekenis omdat in principe niet elke klant in aanmerking komt voor prb. Het hoeft natuurlijk geen probleem te zijn dat klanten die zich, vanwege een algemene oproep, voor prb aanmelden er vervolgens achter komen dat zij alleen voor een regulier traject in aanmerking komen. Maar het kan wel tot frustratie leiden; zowel aan de kant van de gemeente (weinig doelmatige werving) als van de kant van de klant (teleurstelling dat geen prb verkregen kan worden).

3. *Gemeenten hebben aparte procedures voor de toekenning en inrichting van prb.* Bij de toekenning van prb beoordelen gemeenten niet alleen de harde kenmerken (zoals bijstandsgerechtigd), maar ook zachte profielkenmerken.

Nadat, meestal met verplichte hulp van een begeleidende instantie, een prb-plan is opgesteld, neemt de klantmanager een beslissing over de toekenning. Hierbij kunnen twee werkwijzen worden onderscheiden. In sommige gemeenten adviseert de begeleidende instantie de klantmanager over de toekenning van prb. Het gaat dan meestal om gemeenten die de klant meer regie willen geven. Andere gemeenten laten de klantmanager niet adviseren, maar legt de beoordeling volledig bij de klantmanager neer.

4. *Doelmatigheid en het kortste-weg-naar-werk-principe staan voorop.* Bijna alle gemeenten stellen bij de beoordeling inhoudelijke eisen van doelmatigheid en de kortste weg naar werk. Vooral Tilburg wijkt hierin af. Deze gemeente legt niet (alleen) de nadruk op een snelle en doelmatige uitstroom, maar hecht ook aan de duurzaamheid ervan. Juist in het licht van de doelstelling van prb neigt Tilburg ernaar om minder op een snelle reïntegratie te letten. Zij verwachten dat de eigen regie, wellicht niet altijd de kortste weg, vaker de duurzaamste weg naar werk oplevert.
5. *Het maakt de meeste gemeenten niet uit bij welke aanbieder de beoogde diensten en producten worden ingekocht.* Slechts één gemeente stelt aan de aanbieders specifieke voorwaarden. Brunssum kiest ervoor om klanten te verplichten met een rib in zee te gaan dat door UWV 'erkend' is. Voor de rib hanteren zij bovendien een *no cure less pay*-clausule. Andere gemeenten kiezen hier niet voor, mogelijk omdat prb meestal een experimentele regeling is.
6. *Regie voor de klant betekent niet altijd rapportage door de klant.* Sommige gemeenten laten klanten zelf over voortgang van de uitvoering van het prb-plan aan de klantmanager rapporteren. Andere leggen deze verplichting aan de begeleidende of uitvoerende instantie (rib) op. Hoewel het verschil in verantwoordelijkheid voor de voortgangsrapportage vrij principieel lijkt te zijn – bij 'regie bij de klant' past ook 'rapportage door de klant' – is de keuze voor de ene of de andere werkwijze niet terug te voeren op een principiële keuze. Wellicht zijn in sommige gemeenten de praktische voordelen van rapportage door professionele instanties (continuïteit, beheersbaarheid) relevanter dan de consequentie in de uitvoering.
7. *Vrijwel alle gemeenten verplichten klanten om zich bij de oriëntatie op prb en bij de samenstelling van het prb-plan te laten begeleiden door een adviseur.*

Ook bij de uitvoering van het prb-plan is begeleiding min of meer verplicht. Gemeenten organiseren de begeleiding verschillend. Een aantal gemeenten schakelt voor de begeleiding een externe organisatie in, die zelf geen aanbieder is van (later) in te kopen diensten en producten. Alleen in Delft doet een gemeentefunctionaris de begeleiding. Deze is overigens onafhankelijk van het reguliere reïntegratieproces. In bijna alle gemeenten kan de klant niet kiezen uit verschillende begeleiders. Dit is alleen in Tilburg het geval. Voor de begeleiding van de klant bij de uitvoering van een prb, ziet Rotterdam helemaal af van begeleiding; deze taak ligt bij de betreffende klantmanager. Vooralsnog blijkt dat klantmanagers aan de begeleiding van prb-klanten, door tijdgebrek, onvoldoende toekomen.

De vergelijking van de inrichting van gemeentelijke prb's geeft een redelijk eenduidig beeld. Er is een duidelijk onderscheid tussen gemeenten die prb primair zien als mogelijkheid om de klant (meer) regie te geven en gemeenten die prb vooral benaderen als ontsnappingsmogelijkheid voor knelpunten in het reguliere reïntegratieproces. Dit principiële verschil heeft ook gevolgen voor de wijze van werving, selectie, beoordeling en begeleiding van prb-klanten en hun plannen. Daarover gaat het volgende hoofdstuk.

4 De uitvoeringspraktijk en eerste resultaten

4.1 Inleiding

Van de acht deelnemende gemeenten aan de benchmark zijn er zes die de prb-regeling al enige tijd uitvoeren. Zij bieden de mogelijkheid om een eerste vergelijking (benchmark) te maken. Daarbij gaat het om een cijfermatige vergelijking van enkele procesgegevens (zoals hoogte van budgetten en doorlooptijden) en van de uiteindelijke resultaten (aantallen deelnemers, bestedingen, uitstroomresultaten). Omdat Groningen ten tijde van dit onderzoek pas aan één klant een prb toegekend had, wordt deze gemeente buiten de vergelijking gehouden.

De gegevens in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op registratieformulieren die de betrokken gemeenten voor de benchmark invulden. De zes gemeenten stuurden in totaal 153 klantregistratieformulieren in. Gelet op dit voor een benchmark kleine aantal moeten de cijfers als indicatief worden gehanteerd. De eerste vergelijking is echter wel zo informatief, dat het goed zou zijn om met deze en andere gemeenten afspraken te maken over een vervolgmeting met grotere aantallen.

4.2 Kennismaking met prb-gebruikers en uitvoeringspraktijk

4.2.1 PRB-KLANTEN

Dit hoofdstuk vergelijkt het prb-klantenbestand van de gemeenten. Tabel 4.1 geeft weer welke kwantitatieve doelstellingen de gemeenten voor de instroom in prb hebben geformuleerd en wat hiervan op de peildatum (september 2006) is gerealiseerd.

Tabel 4.1 Beoogde en gerealiseerde aantallen prb-klienten per gemeenten (september 2006)

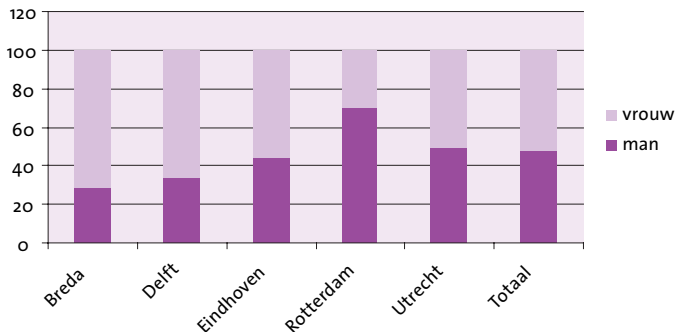
Gemeente	Beoogd aantal deelnemers	Aantal aanvragen september 2006	Aantal niet doorgezet	Aantal afgewezen
Breda	25	27	3 (werk c.q. zorgtraject)	3 (Geen WWB)
Brunssum	20	nvt	nvt	nvt
Delft	10	23 belangstellenden voor oriëntatiegesprek	15 vanwege de persoonsgebonden criteria of toch geen belangstelling	1
Eindhoven	60	68 aanvragen	8, n.a.v. voorlichtings-bijeenkomst	1 (niet geschikt)
Rotterdam	50	153 aanmeldingen 134 oriëntatiegesprek 56 naar coach 41 toegekende trajecten	78 (geen doelgroep prb)	geen (a.g.v. oriëntatie-gesprek)
Tilburg	20	nvt	nvt	nvt
Utrecht	2006:100	2005:29 2006: geen gegevens	10 (meesten doorverwezen naar regulier traject)	idem

Het beoogd aantal deelnemers is zoals aangegeven bescheiden. Gemeenten die een eind op streek zijn met prb of het experiment inmiddels hebben afgerond, is het redelijk gelukt het beoogd aantal klanten te behalen. Vooral Rotterdam kostte het veel moeite om deelnemers voor prb te werven. Dit komt waarschijnlijk doordat mensen die in het reguliere reïntegratieproces terecht kunnen, geen prb toegekend krijgen. Veel aanmelders komen daarom alsnog in het reguliere proces terecht.

In Delft blijkt eveneens een substantieel aantal aanmelders toch niet voor prb in aanmerking te komen op grond van zachte profielkenmerken (zie pagina 26). Een reden kan zijn dat voor de beoordeling van de geschiktheid gemeenten als Eindhoven en Breda extern advies inwinnen; in Delft adviseert een interne (prb-)medewerker.

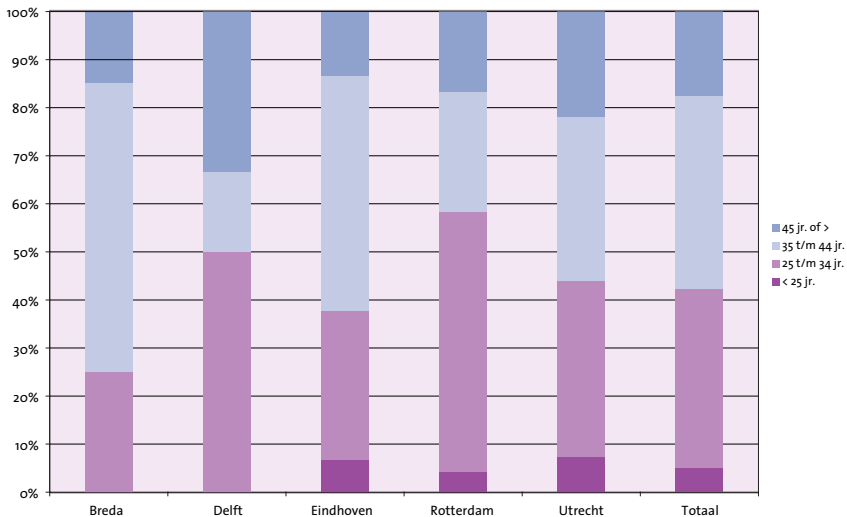
De volgende figuren vergelijken de prb-klienten uit de verschillende gemeenten op een aantal persoonskenmerken. Uit sommige gemeenten ontbreken de betreffende persoonskenmerken. Deze gemeenten zijn dan niet in de figuur opgenomen.

Figuur 4.2 Opbouw prb-klientenbestand naar geslacht per gemeente

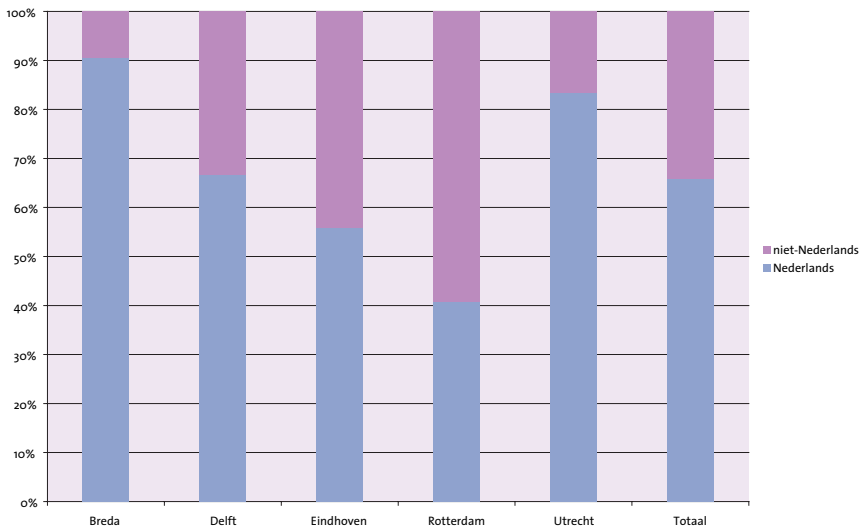
Evenals uit eerdere andere prb-evaluaties blijkt dat vrouwen over het algemeen in de meerderheid zijn. Alleen in Rotterdam is dit duidelijk niet het geval.

Figuur 4.3 Leeftijdsopbouw prb klanten per gemeente

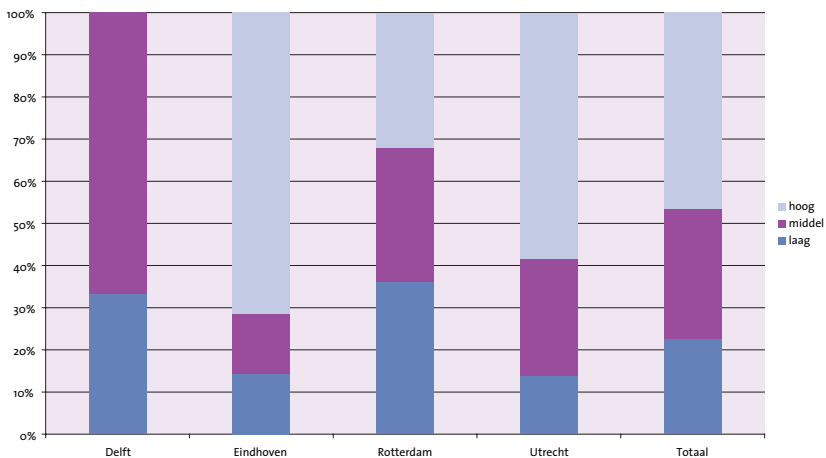
Figuur 4.3 laat geen opvallende verschillen zien in de leeftijdsopbouw van prb-klienten. Rotterdam springt er wederom uit. Bijna 60% van de prb-klienten is hier jonger dan 35 jaar (in Delft ligt dit percentage op 50%, maar het gaat hier maar om een zeer klein aantal deelnemers).

Figuur 4.4 Etnische achtergrond prb-klienten per gemeente

Tabel 4.4 laat een relatief grote vertegenwoordiging zien van prb-klienten met een niet-Nederlandse etnische achtergrond in Rotterdam. Dit is mogelijk ook het gevolg van de algemene samenstelling van het bijstandsbestand.

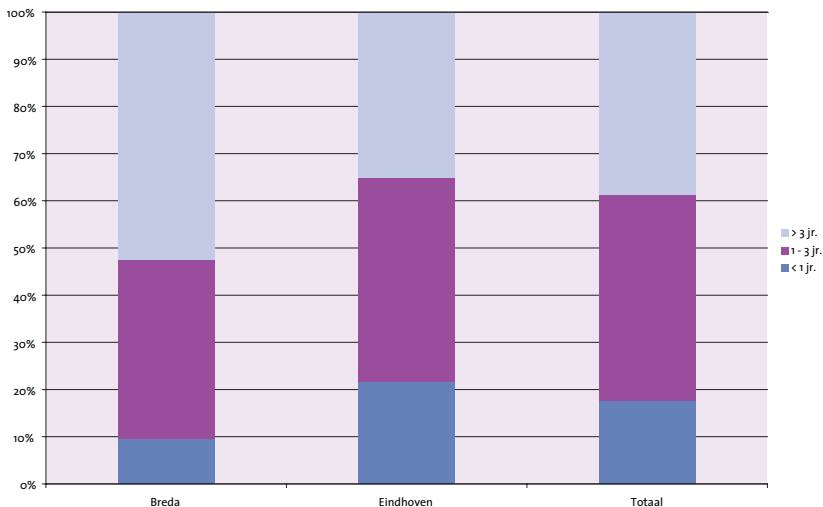
Figuur 4.5 Opleidingsniveau prb-klienten per gemeente

Het opleidingsniveau van prb-klienten is niet door alle gemeenten (even goed) aangegeven. Van Breda ontbreken de gegevens en die van Eindhoven zijn gebaseerd op slechts zeven deelnemers.

De figuur laat in ieder geval zien dat alle opleidingsniveaus over het algemeen vertegenwoordigd zijn onder de deelnemers. Andere persoonskenmerken zijn kennelijk meer doorslaggevend voor toekenning dan het opleidingsniveau van de klant. Daarom is de grote vertegenwoordiging van hoogopgeleiden in Eindhoven opvallend. Dit kan zowel met werving als met selectie van (potentiële) prb-klienten te maken hebben.

Figuur 4.6 Uitkeringsduur prb-klienten per gemeente

Veel gemeenten verlenen geen prb aan werkzoekenden die nog geen halfjaar werkloos zijn. In dit onderzoek is gemeenten gevraagd hoelang hun prb-klienten al een bijstandsuitkering hadden. Slechts twee gemeenten stuurden hierover gegevens. In de betreffende gemeenten worden geen minimum- of maximumeisen aan de uitkeringsduur van prb-klienten gesteld. De figuur laat zien dat uit alle categorieën klanten naar uitkeringsduur mensen met een prb voorkomen. Noch voor uitvoeringsinstanties noch voor klanten zelf is het kennelijk een criterium om al dan niet van prb gebruik te (laten) maken.

4.2.2 UITVOERINGSPRAKTIJK

Bij de bestudering van de uitvoeringspraktijk is naar een aantal elementen gekeken. Ten eerste naar de tijd die gemeenten aan (potentiële) prb-klienten besteden. Deze informatie is interessant voor inzicht in de praktische uitvoering. Het inzicht zou verder toenemen als ook de tijdsbesteding per klant in het reguliere reïntegratieproces bekend zou zijn. Dit maakte echter geen deel uit van de benchmark. Naast de tijdsbesteding worden ook aspecten van de selectie en de beoordeling van de prb-plannen vergeleken.

De tijdsbesteding bij prb valt uiteen in twee aspecten:

1. uren die gemeenten steken in de begeleiding van de klanten.
2. tijd die prb in beslag neemt van eerste contact tot de uiteindelijke uitvoering van een prb-plan door deelnemers.

Slechts twee gemeenten konden een indicatie geven van de bestede uren per klant. De meeste gemeenten besteden immers de begeleiding uit aan externe organisaties. Alleen Delft houdt de procesbegeleiding in eigen hand. Kennelijk hebben gemeenten geen inzicht in de tijd die externe instanties besteden aan de begeleiding. In Delft is de tijdsbesteding per klant gemiddeld acht uur. Wel loopt daar de begeleiding nog door, omdat de betreffende klanten hun prb-traject op de peildatum van de benchmark nog niet hadden afgerond. Verder lopen de urenbestedingen per klant nogal uiteen en zijn 'slechts' zes klanten uit Delft opgenomen. Dit cijfer is dus slechts een globale indicatie van de voorlopige gemiddelde begeleidingstijd per prb-klant. In Rotterdam lag de interne begeleiding per klant gemiddeld op ruim vijfeneenhalf uur, los van de uren van de externe coach.

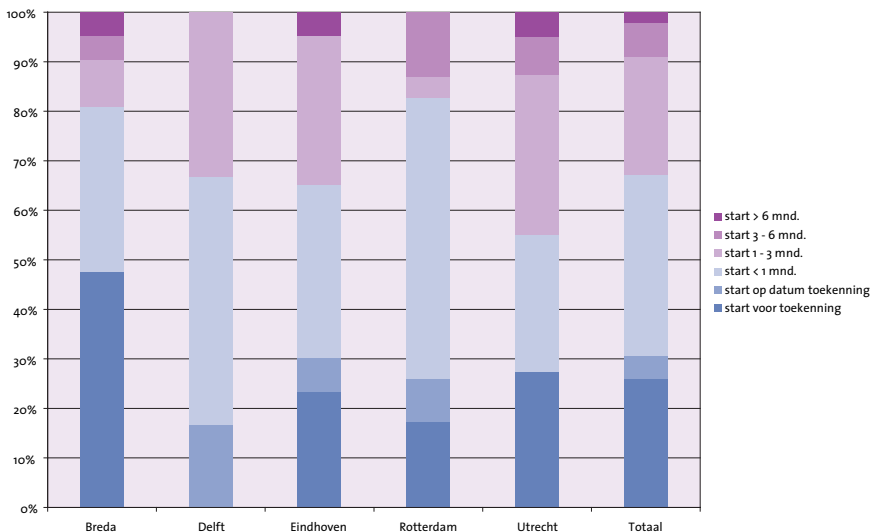
Naast het aantal uren per klant is ook gevraagd naar het aantal klantcontacten per klant. Het gaat dan om contacten die door de gemeente (klantmanager en eventueel prb-functionaris) zijn gerealiseerd. Vanwege de gehele begeleidende rol van Delft is ook dit weer een interessantste case; het inzichtelijke cijfer blijft echter beperkt door het geringe aantal deelnemers uit Delft die in dit onderzoek zijn meegenomen. In Delft ligt het aantal contacten voorafgaand aan het opstellen van het plan op vier. In Rotterdam lag het aantal contacten van de gemeentelijke functionarissen per klant op gemiddeld twee. Het aantal contacten per klant van de externe coach in Rotterdam is niet bekend.

Is de informatie over het aantal contacten en contacturen uit de benchmark beperkt, over de gemiddelde doorlooptijden konden de gemeenten meer

gegevens leveren. Ten eerste gaat het om de doorlooptijd die verstrijkt tussen de indiening van het prb-plan door de klant en de toekenning ervan door de gemeente. Van drie gemeenten zijn hierover gegevens bekend. Hieruit blijkt dat in Delft gemiddeld zo'n 12 dagen liggen tussen de aanvraag en toekenning (n=6), in Rotterdam gaat het om zo'n 17 dagen (n=20) en in Utrecht laat de toekenning ongeveer 27 dagen op zich wachten (n=39).

Nadat een prb is toegekend kan de klant aan de slag. Wanneer dit gebeurt is afhankelijk van de klant zelf. Aspecten als betrokkenheid en zelfredzaamheid spelen een rol. Maar ook de begeleiding na toekenning is van invloed. Figuur 4.7 geeft aan hoeveel tijd er zit tussen toekenning en start van uitvoering van een prb-plan.

Figuur 4.7 Tijd tussen start prb-traject en toekenning per gemeente

Opvallend is het relatief grote aantal deelnemers dat start met de uitvoering van prb voordat het budget daadwerkelijk is toegekend. Vooral in Breda is dit het geval. Het is niet ongebruikelijk dat mensen vast aan de slag gaan op grond van een mondelinge toezegging of voorlopige beslissing. Dat dit percentage in Breda zo hoog is, heeft mogelijk met de toekenningsprocedure te maken. De externe werkadviser zit dicht op de totstandkoming van het plan van de klant en heeft een adviserende rol naar de gemeente. Kennelijk wordt door deze werkwijze de bureaucratische rompslomp tot een minimum beperkt.

Ook opvallend is dat in Rotterdam 80% van de trajecten binnen een maand na toekenning start. Ook hier lijkt de rol van de verplichte (externe) coach een rol te spelen. Deze veronderstelling wordt versterkt doordat de start van trajecten in Utrecht gemiddeld het langst op zich laat wachten. In Utrecht is geen externe coach betrokken bij de uitvoering van prb.

Bij de bestudering van de uitvoeringspraktijk hoort ook de vergelijking van de toekenningsgronden van prb in de deelnemende gemeenten. Het gaat zowel om de toelating van klanten tot prb als de inhoudelijke beoordeling van de toegekende prb-plannen. Tabel 4.8 geeft aan welke persoonlijke kenmerken van mensen doorslaggevend waren bij de toekenning van prb.

Tabel 4.8 Doorslaggevende klantkenmerken (n=91, meer antwoorden mogelijk)

Doorslaggevende factoren	aantal	percentage
Andere factoren	39	43%
Houding	36	40%
Mate van getoond initiatief	36	40%
Zelfbeeld van klant	26	29%
Mate van zelfredzaamheid	25	28%
Sociale vaardigheden van klant	13	14%
Mate van zelfbewustzijn	10	11%
Geen doorslaggevend kenmerk	1	1%

Tabel 4.8 vraagt eerst om een toelichting van de categorie ‘andere factoren’. Deze categorie is bijna geheel toe te schrijven aan de klantregistratie door de gemeente Utrecht. In de meeste gevallen had de gemeente voor hen geen regulier passend aanbod voorhanden; vaak speelde hierbij de persoonlijkheid van de klant een rol. Bijvoorbeeld vanwege ernstige functionele beperkingen.

Uit de tabel blijkt duidelijk dat de houding van de klant een grote rol speelt bij toekenning van een prb. Wanneer iemand gemotiveerd is en zelf initiatief toont, wordt vanzelfsprekend eerder een prb verleend. Sociale vaardigheden en zelfbewustheid zijn van minder doorslaggevend belang. Deze worden als verbeterpunten gezien, maar minder als een belemmering voor het succesvol doorlopen van het prb-plan. Naast persoonlijke kenmerken is ook gekeken naar inhoudelijke factoren voor toekenning van prb. Dit is in tabel 4.9 weergegeven, waarin alleen gebruikgemaakt is van gegevens van Delft, Rotterdam en Utrecht.

Figuur 4.9 Doorslaggevende kenmerken van het prb-plan
(n=48, meer antwoorden mogelijk)

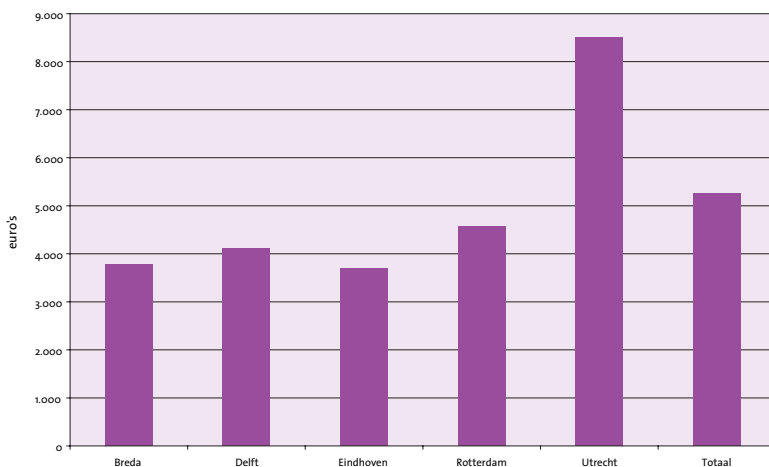
Doorslaggevende factoren	aantal	percentage
Realiteitsgehalte	39	81%
Concreetheid	36	75%
Kosten van traject	21	44%
lets anders	2	4%

Uit tabel 4.9 blijkt dat, zoals ook eerder bleek, het kostenaspect van een prb-traject over het algemeen niet cruciaal is voor de toekenning. Dit komt voornamelijk door de afbakening van de maximale hoogte van het prb-budget, dat overeenkomt met de maximale kosten van reguliere trajecten. Kennelijk gaan aanvragers niet vaak boven het maximum uit.

Budgetten en bestedingen

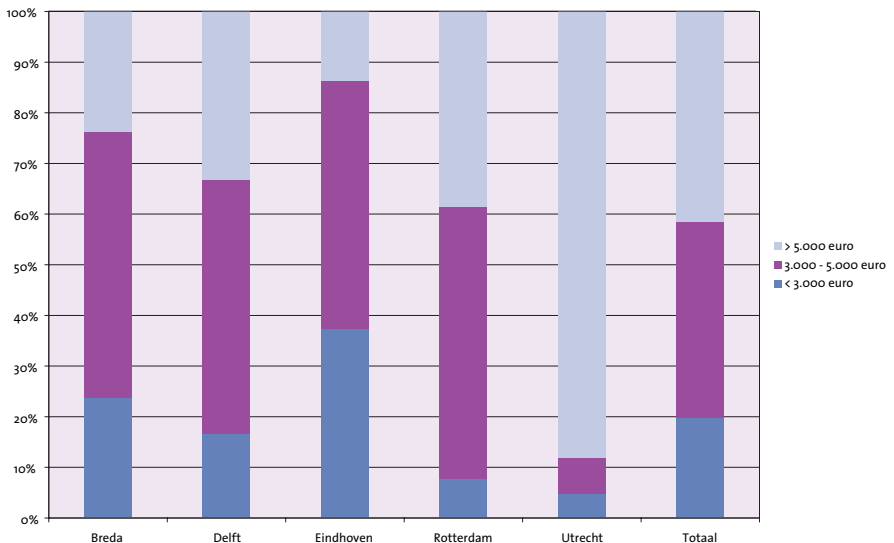
Uit de vorige paragraaf bleek de kosten van de toegekende prb-budgetten veelal binnen het maximumbedrag bleven. Figuur 4.10 maakt zichtbaar of dit inderdaad het geval is.

Figuur 4.10 Gemiddeld toegekende prb-budget per gemeenten (n=147)²

Tabel 4.10 bevestigt dat de toegekende prb-budgetten meestal binnen het maximum toe te kennen bedrag vallen. Utrecht lijkt op dit punt het duurste uit te zijn. Een verklaring is dat Utrecht prb vooral gebruikt om mensen met complexe wensen en omstandigheden buiten het reguliere proces om intensief naar betaalde arbeid te begeleiden. Het maximale prb-budget is in deze gemeente dan ook gemiddeld twee keer zo hoog als in andere gemeenten (€ 10.000). Bovendien is de maximale duur ook twee keer zo lang (twee jaar) als in andere gemeenten. Opvallend in figuur 4.10 is dat de gemeenten met de meest uitgebreide (externe) ondersteuningsstructuur (Breda en Eindhoven) gemiddeld de laagste budgetten toekennen. Mogelijk heeft daar de intermediaire instantie (in beide gemeenten dezelfde) zodanig zicht op de reïntegratiemarkt, dat zij mensen het best kan ondersteunen bij een zo doelmatig mogelijke inkoop van diensten en producten. Een andere verklaring kan zijn dat mensen in deze gemeenten verder geen enkele vorm van coaching en begeleiding meer hoeven in te kopen, omdat de door de gemeente betaalde begeleiding geheel volstaat. De gemiddeld toegekende budgetten kunnen, voor meer inzicht, in klassen worden ingedeeld, zoals in figuur 4.11 gebeurt.

Figuur 4.11 Toegekende prb-budgetten per gemeente in klassen (n=147)

Figuur 4.11 bevestigt nogmaals dat Utrecht een afwijkend prb-beleid voert. Het beleid van Rotterdam komt hier nog het meest in de buurt. Ook deze gemeente reserveert prb vooral voor klanten voor wie een passend regulier reïntegratietraject niet voorhanden is. Waar de prb-budgetten zoal aan besteed worden blijkt uit tabel 4.12

Tabel 4.12 Bestedingen uit prb-budgetten naar type dienstverlening (n=153) (combinaties mogelijk)

Type dienstverlening	%
Scholing/opleiding (kennis)	37%
Begeleiding/coaching	37%
Bemiddeling naar arbeid	23%
Overige o.a. reiskosten, kinderopvang, medische kosten, sportabonnement, sollicitatietraining	19%
Scholing/opleiding (kennis en vaardigheden)	18%
Scholing/opleiding (vaardigheden)	16%
Studiemateriaal	14%
Onvoorziene kosten	8%
Oriëntatie/assessment	6%
Steun start eigen bedrijf	1%

Tabel 4.12 geeft aan dat de trajecten die prb-klanten inkopen over het algemeen vaak dezelfde elementen bevatten als reguliere reïntegratietrajecten. Het gaat soms wel om een zeer specifieke invulling van dienstverlening die in reguliere trajecten niet voorkomen. Bijvoorbeeld bijzondere opleidingen en individueel gerichte vormen van coaching.

Resultaten: een eerste tussenstand

Hoewel de meeste prb-initiatieven nog in volle gang zijn en de deelnemende prb-klanten nog in hun traject zitten, kan wel een eerste tussenstand gemaakt worden. Tabel 4.13 geeft een overzicht van de resultaten.

Tabel 4.13 Stand van zaken afronding prb-trajecten per september 2006

	aantal	%
Laatst geplande activiteit is afgerond	41	27%
Uitvoering tussentijds formeel gestopt	17	11%
Uitvoering is stil komen te liggen, vertraagd of verwaterd	15	10%
prb loopt nog	78	52%
Totaal	151	100%

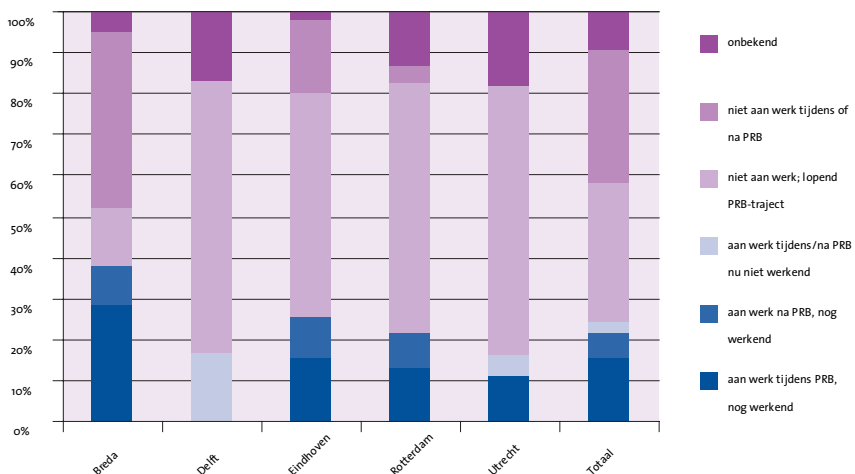
Tabel 4.13 geeft aan dat de meeste prb-trajecten nog volop in uitvoering zijn. Ruim een kwart van de trajecten is afgerond. Maar ook een aanzienlijk percentage (21%) is formeel gestopt of passief geworden. Van de deelnemers die hun traject hebben afgerond kan de balans worden opgemaakt. Uit de cijfers blijkt dat klanten uit Breda het meest voortvarend zijn bij de uitvoering van prb. Hoewel het project als laatste begonnen is, hebben 20 van de 25 deelnemers hun traject afgerond. De gemiddelde doorlooptijd van het traject was in Breda zo'n negen maanden. In Eindhoven waren op de peildatum van dit onderzoek 17 deelnemers klaar met hun traject, met een gemiddelde looptijd van ruim 12 maanden. Het aantal geregistreerde 'afronders' is in Rotterdam en Utrecht relatief klein (4 resp. 3). Het zijn niet alleen de afronders waarvan vastgesteld kan worden of zij met hun prb aan het werk zijn gekomen. Ook gedurende een prb-traject kan met betaald werk worden gestart, zoals blijkt uit tabel 4.14.

Tabel 4.14 Resultaten prb-trajecten per september 2006

Resultaat	Aantal	%
Aan werk gekomen tijdens prb en nog steeds werkend	23	16%
Aan werk gekomen na prb en nog steeds werkend	9	6%
Aan werk gekomen tijdens prb maar nu niet meer werkend	2	1%
Aan werk gekomen na prb maar nu niet meer werkend	1	1%
Niet aan werk vanwege lopend prb-traject	50	34%
Inmiddels afgerond, maar niet aan werk gekomen tijdens prb noch na afronding	47	32%
Onbekend	14	10%
Totaal	146	100%

Opvallend in tabel 4.14 is het relatief grote aantal prb-klanten dat tijdens de uitvoering van het prb-plan al met betaald werk is gestart. Over het algemeen leidt dit niet tot staking van de prb-activiteiten. Hoe de resultaten over de prb-gemeenten zijn verdeeld blijkt uit figuur 4.15.

Figuur 4.15 prb-resultaten per gemeente per september 2006*

* Uit latere informatie van Delft bleek dat het prb van één deelnemer om rechtmatigheidsredenen is gestopt. Deze klant valt in deze figuur onder de categorie 'onbekend', maar is aan het werk.

Uit figuur 4.15 blijkt dat Breda wat betreft uitstroom naar betaald werk voorsnog de meest succesvolle gemeente is. Zo'n 38% van de prb-klanten vond tijdens of vlak na afronding van zijn prb-activiteiten betaald werk. Dit percentage kan nog stijgen door het aantal mensen dat nog in zijn prb-traject zit (14%). Vanwege de relatief korte duur van trajecten kan ook vastgesteld worden welk percentage niet is uitgestroomd naar betaald werk (43%). Uit de gegevens is niet duidelijk hoe groot de kans is dat van deze prb-klanten alsnog een deel uitstroomt.

In Eindhoven zijn de resultaten vergelijkbaar met die van Breda. Dit blijkt niet uit figuur 4.15, omdat de cijfers die wij voor ons onderzoek verkregen enigszins verouderd waren. Volgens opgave van Eindhoven lag het uitstroompercentage eind juli 2006 op 36% en in december 2006 boven de 40%.

Tegenover de goede resultaten van Breda en Eindhoven valt het hoge percentage klanten uit Utrecht op dat na het prb-traject niet is uitgestroomd (64%). Dit heeft mogelijk te maken met de specifieke doelgroep die Utrecht een prb verleent. Over klanten uit Delft en Rotterdam zijn moeilijk uitspraken te doen; veel van hen is nog bezig met het prb-traject.

4.2.5 UITVAL

Deze benchmark besteedt geen specifieke aandacht aan klanten die geen prb toegekend hebben gekregen of tussentijds zijn uitgevallen. Mensen blijken om twee hoofdredenen hun prb-traject te staken:

1. door aanvaarden van werk dat zich niet verhoudt tot het continueren van de uitvoering van het prb-plan.
2. door persoonlijke, sociale of gezondheidsproblemen.

Een derde reden voor het beëindigen van prb-trajecten is onrechtmatig handelen van de klant binnen of (meer nog) buiten zijn prb-traject. Het gaat dan in totaal om een substantieel aantal prb-trajecten: op de peildatum was 21% van de toegekende prb-trajecten tussentijds gestopt of verwaterd.

4.3 Klanttevredenheid

Dit onderzoek besteedt geen aandacht aan meningen en ervaringen van mensen met een prb. De meesten waren ten tijde van dit onderzoek nog in een te vroeg stadium van hun-prb traject om hier iets zinnigs over te kunnen zeggen. Wel hebben vijf mensen uit twee verschillende gemeenten die een prb-traject (vrijwel) hadden doorlopen hun mening en ervaringen systematisch in een groepsinterview besproken. Dit zijn hun bevindingen:

- a. *Regisseur*. Allen zijn zeer te spreken over de vrijheid om naar eigen keuze stappen te ondernemen om (weer) aan het werk te kunnen komen. De wens om, na een soms langdurige fase van tegenslag, aan de slag te kunnen komen, heeft hen aangezet zelf initiatief te nemen. Ook als de omgeving of het gemeentelijk apparaat er nog niet op ingesteld was. De vrijheid om zelf prioriteiten te stellen en eventuele keuzes later te veranderen, werd zeer positief ervaren. Enkele mensen verwezen ook naar negatieve ervaringen met of ongunstige geluiden over rib's (standaardintake, standaardproducten verkopen). Anderzijds blijkt dat in het uitvoeringsproces de regisserende rol deels door een ondersteunende externe instantie is overgenomen (zie punt c).
- b. *Voorlichting*. Twee van de vijf geïnterviewde prb-klanten hebben de weg naar prb gevonden via andere organisaties (Breed Platform Verzekerden en Werk en CWI). In twee gevallen, waarbij het ambtelijke apparaat nog niet vertrouwd was, werd ook de wethouder met enige vasthoudendheid benaderd of kwam de klant zelf met initiatieven richting de klantmanager. Gerichtere voorlichting wordt als verbeterpunt genoemd, bijvoorbeeld door voorlichting

te richten op klanten met een redelijke opleiding. Ook kunnen prb-klanten een rol krijgen in de inhoudelijke voorlichting. Geïnteresseerden worden bij voorkeur uitgebreider geïnformeerd over de taak van klantmanager en rib's. Rib's zouden beter geïnformeerd moeten worden over het feit dat bij prb de klant 'het voor het zeggen heeft'.

- c. *Besluit.* Twee mensen hebben – in samenwerking met een extern bureau – zelf hun prb-plan opgesteld. Bij twee anderen werd het plan besproken met en uiteindelijk vormgegeven door de externe instantie. Alle klanten gaven aan dat vrij snel een (positief) besluit over hun aanvraag werd afgegeven. Wel is de huidige werkwijze, waarbij klanten naar postcode aan klantmanagers worden toegewezen, onpraktisch voor (beoordeling van) prb-aanvragen. Immers, de specialisaties van klantmanagers (bijvoorbeeld kennis van bepaalde sectoren van de arbeidsmarkt of bijzondere kennis van prb) hebben niets te maken met het postcodegebied waar mensen vandaan komen.
- d. *Uitvoering.* Bij twee klanten werd door de gemeente ook het zoeken van of ervaring opdoen met een baan als voorwaarde opgenomen voor toekenning van een prb. Voorwaarde voor toekenning was zoeken naar parttime werk of een stageplaats. Een klant moest dit werk na enkele maanden beëindigen (omdat het vertraging in de uitvoering van het prb-traject veroorzaakte). De andere klant was de stageplaats onderdeel van het prb-plan. Deze trajecten liepen zoals voorzien, ofwel nam de klant het initiatief om het plan te veranderen (en instemming van klantmanager te vragen).
- e. *Terugkoppeling.* De wijze van voortgangsbewaking en terugkoppeling varieert. Soms meldt de klant zelf als een onderdeel is afgerond. Of de klantmanager of externe ondersteunende bureau neemt contact op met de gemeente. Deze supervisie ervaren klanten over het algemeen als prettig en verloopt in een goede sfeer. Sommige gemeenten laten een begeleidend bureau controleren op de aanwezigheid van de klant bij bijvoorbeeld trainingen. De meeste klanten vinden dit vervelend, maar begrijpen het wel.
- f. *Begeleiding.* De begeleiding is per gemeente verschillend. De meeste klanten vinden het prettig wanneer een klantmanager of onafhankelijke partij dat doet (eventueel rib, maar alleen wanneer dat toegevoegde waarde heeft). Verder geven klanten aan dat de begeleider ook voldoende deskundigheid over (zoeken van) werk en de lokale arbeidsmarkt moet hebben.

Het beeld dat de geïnterviewde deelnemers schetsen van hun prb-traject is over het algemeen positief. Aandachtspunten zijn vooral voorlichting en begeleiding. Dit beeld komt overeen met de uitkomsten uit evaluaties onder prb-en iro-klanten in Rotterdam en Eindhoven.

Prb (en ook iro) kan dus als een toegevoegde waarde worden beschouwd. De invoering van prb impliceert overigens niet het einde van begeleiding van deze groep werkzoekenden. Uit alle onderzoeken blijkt dat gebruikers van prb in meer of mindere mate behoefte hebben aan begeleiding. Het is de vraag of bij de begeleiding door een reïntegratiebedrijf de eigen regie van de klant wel voldoende uit de verf komt. Of dat deze, tegen het uitgangspunt van prb in, wordt overgenomen door het reïntegratiebedrijf.

4.4 Conclusies

Op basis van deze eerste analyse van de cijfers uit vijf prb-gemeenten kan een voorzichtige vergelijking gemaakt worden. Wel moet in ogenschouw worden genomen dat de vergelijking soms maar op twee of drie gemeenten gebaseerd is. Het accent van de benchmark ligt daarom vooral op het nemen van 'een kijkje in de keuken'.

Tweedeling doelstelling en inrichting

De cijfers bevestigen de tweedeling die in het vorige hoofdstukken kon worden gemaakt op basis van de doelstelling en inrichting van prb in de gemeenten. Aan de ene kant reserveren Utrecht en Rotterdam prb voor klanten waarvoor in het reguliere reïntegratieproces geen passend aanbod beschikbaar is. Deze klanten hebben vaak specifieke wensen en omstandigheden die (in de Utrechtse situatie) om intensieve begeleiding vraagt.

Binnen de andere gemeenten is prb in principe voor iedereen beschikbaar afhankelijk van de uitkomst van de selectie op basis van een aantal harde en een aantal 'zachte' profielkenmerken. De samenstelling en de resultaten van het prb-klantenbestand van beide groepen gemeenten wijkt onderling af. In Rotterdam (en in mindere mate in Utrecht) zijn jongeren en klanten met een etnische achtergrond sterk vertegenwoordigd. Aan deze moeilijk in reguliere trajecten te plaatsen klanten worden verhoudingsgewijs hogere budgetten toegekend en zijn de uitstroomresultaten volgens de eerste analyses relatief laag.

Bij gemeenten die prb-klienten zoveel mogelijk zelf de regie geven, zijn de resultaten van Breda opvallend. Doorlooptijden zijn er relatief kort, budgetten laag en uitstroomresultaten hoog. Mogelijk profiteert Breda van de ervaring die bij de projectinrichting en de begeleiding van klienten is opgedaan in Eindhoven.

Cijfers

Prb is succesvol. Minimaal 27% van de klienten heeft het prb-traject afgerond in de gemeenten betrokken in dit onderzoek. Ruim 20% is tussentijds gestopt. Meer dan 50% van de prb-trajecten liep nog op de peildatum van het onderzoek. Het percentage 'uitstroom naar betaald werk' ligt thans in Breda en Eindhoven het hoogst. Van deze gemeenten heeft een beperkt percentage deelnemers zijn prb-traject nog niet afgerond. Het uitstroompercentage kan hierdoor nog licht stijgen en ligt rond de 40%. In andere gemeenten kan die stijging sterker zijn vanwege een relatie groter aantal klienten dat nog in zijn prb-traject zit. Alleen voor Utrecht is dit niet te verwachten. Daar zijn de meeste klienten uit de registratie klaar met hun prb-traject en is iets meer dan 10% uitgestroomd naar betaalde arbeid.

5 Prb en iro vergeleken

Dit hoofdstuk vergelijkt enkele aspecten van de gemeentelijke prb-regelingen met die van de landelijke iro-regeling. Tabel 5.1 geeft een schematische vergelijking.

Tabel 5.1 Vergelijking gemeentelijke prb-regelingen en de landelijke iro-regeling

Aspecten	Gemeentelijke prb-regelingen (gemene deler)	iro-regeling	Opmerkingen
Regeling en organisatie			
Doel	meer eigen verantwoordelijkheid van de klant voor reïntegratie	honoreren van de eigen invulling door de klant van zijn reïntegratieplan	-
Status van de regeling	veelal experimenten	structureel	na experiment volgt veelal structurele inbedding (R'dam, Eindhoven, Utrecht)
Instroom in de regeling	mondjesmaat	40-50% van de werzoekenden	-
Financiering	niet resultaatgefinancierd	no cure less pay	prb Brunssum: no cure less pay
Hoogte budget	max. € 5000	max. € 5000	veel gemeenten komen hoger uit vanwege anders gefinancierde kosten (scholing, begeleiding, kinderopvang)
Duur trajecten	max. 1 jaar	max. 2 jaar	in Utrecht is prb max. 2 jaar
Selectiecriteria	harde kenmerken zachte kenmerken	alleen harde kenmerken	-
Beoordeling prb-plan	inhoudelijke toetsing	marginale toetsing plannen onder €5.000	in praktijk wordt iro-plan meestal ook inhoudelijk getoetst

Ervaringen en resultaten in de praktijk			
Inhoud plannen	redelijk traditioneel	redelijk traditioneel	
Gemiddelde budgetbedragen	rond € 4.000	WW: € 4.425 excl. btw WAO/WIA: € 4.765 excl. btw	veel gemeenten komen hoger uit vanwege anders gefinancierde kosten (scholing, begeleiding, kinderopvang)
Plaatsingsresultaten	nog onbekend	hoger dan regulier	onderzoek naar selectie-effecten en duurzaamheid plaatsingen moet nog plaatsvinden

In de tabel vallen de volgende verschillen op:

Iro gaat uit van actieve werkzoekenden, prb is activerend

De achtergronden van de gemeentelijke prb-regelingen en van de iro tonen een duidelijk inhoudelijk en principiële verschil. De iro-regeling wordt ingevoerd vanuit de veronderstelling dat er klanten zijn die graag hun eigen verantwoordelijkheid voor hun reïntegratie willen nemen en hier duidelijk eigen wensen en gedachten over hebben. Iro anticipeert op het feit dat het niet altijd goed mogelijk is om binnen de reguliere reïntegratie de eigen invulling gestalte te geven. Vandaar dat met iro de klant hier de mogelijkheid voor krijgt.

Gemeenten die met prb werken redeneren anders. Deze gemeenten benadrukken de eigen verantwoordelijkheid van de klant voor zijn eigen reïntegratie. Prb zien zij als een mogelijkheid om deze wens handen en voeten te geven.

Het lijkt erop dat de Iro-regeling van een actievere klant uitgaat dan de prb-regelingen bij de gemeenten. Dit kan te maken hebben met de verschillende doelgroepen die de regelingen voor ogen hebben. Vooral mensen met een WW-uitkering zijn meestal kort werkloos en hebben vaak nog geen ervaring met de reïntegratiepraktijk. Zij nemen graag direct en op eigen initiatief hun reïntegratie ter hand. Voor veel bijstandsgerechtigden is dit al een gepasseerd station. Deze groep is vaak minder actief bezig met de eigen reïntegratie.

Selectie van Iro- en prb-klanten en beoordeling reïntegratieplannen

De iro-regeling gaat ervanuit dat werkzoekenden in principe de regie over de eigen reïntegratie wil, mag en kan nemen. Dat impliceert dat de regeling in principe niet

voorziet in een selectie op zachte profielkenmerken noch in een inhoudelijke toetsing van plannen onder de € 5.000. In alle prb-gemeenten gaat de regeling wel uit van een toets op de zachte profielkenmerken van de potentiële prb-aanvrager en van een inhoudelijke beoordeling van de ingediende prb-plannen. In de praktijk blijkt het verschil niet zo scherp tussen de uitvoering van iro en prb.

In de eerste plaats kan de keuze om niet op zachte profielkenmerken te selecteren worden waargemaakt, doordat alle klanten verplicht onder begeleiding staan van een rib. Als een rib bang is dat de zelfredzaamheid van de klant tekortschiet zal deze dit compenseren. Of de klant afwijzen, vanwege het *no cure less pay*-principe. Verder leert de praktijk dat veel reïntegratiecoaches (WW) en arbeidsdeskundigen (WAO/WIA), tegen de regeling in, de plannen ook inhoudelijk toetsen.

Resultaten

De resultaten van de reïntegraties via de iro-regeling geven vooralsnog, ook in vergelijking met reguliere reïntegraties, een positief beeld. Voor de vergelijking met prb-reïntegraties is het nu nog te vroeg. Het is belangrijk om in de toekomst nader onderzoek te doen naar de achtergronden van de positieve uitkomsten. Het kan natuurlijk zijn dat de deelnemers aan de iro een selectie van het werkwzoekendenbestand vormen, namelijk van zeer gemotiveerde werkzoekenden. Deze zouden mogelijk ook zonder iro succesvol gereïntegreerd zijn. De vraag die dan ook beantwoord moet worden is of deze groep via een regulier reïntegratietraject niet goedkoper of sneller reïntegreert. Op dit punt is voor een vergelijking tussen de resultaten van iro en prb een zekere terughoudendheid op z'n plaats. Werkzoekenden met een prb staan immers relatief lang buiten de arbeidsmarkt. Deze groep werkt niet altijd even actief aan reïntegratie op de arbeidsmarkt.

6 Conclusies en beschouwing

Dit hoofdstuk vat de algemene conclusies samen. Tevens duidt het de onderzoeksresultaten.

6.1 Overall conclusies

1. TWEEDELING IN DE INVULLING VAN PRB-INITIATIEVEN

Aan de benchmark deden acht gemeenten mee: Breda, Brunssum, Delft, Eindhoven, Groningen, Rotterdam, Tilburg en Utrecht. Onderlinge vergelijking van de prb-initiatieven resulteert in een tweedeling in de achtergronden van prb. Het merendeel van de projecten heeft primair tot doel klanten meer regie over de eigen reïntegratie te geven. Er zijn echter drie gemeenten die prb reserveren voor klanten voor wie geen passend regulier reïntegratieaanbod beschikbaar is. Zij beschouwen prb in eerste instantie als mogelijkheid om klanten met een complexe arbeidsmarktsituatie, waarvoor geen regulier aanbod beschikbaar is, toch een aanbod te kunnen doen. Na deze selectie geldt overigens ook voor deze klanten dat zij zoveel mogelijk regie over hun reïntegratie gaan voeren. Ondanks dit laatste zit er een duidelijk principiële verschil tussen beide invullingen van prb. In het eerste geval is prb vooral bedoeld om de aanbodgestuurde verhouding met de klant te doorbreken. Terwijl bij de tweede invulling prb primair dient om knelpunten in de uitvoering op te lossen. In het eerste geval kan gesproken worden van vraaggestuurde reïntegratie, in het tweede van vraaggerichte. Dit onderscheid klinkt op meer onderdelen in de benchmark door: in de inrichting van de uitvoering, de samenstelling van de deelnemerspopulatie en de behaalde resultaten.

2. DRAAGVLAK IN DE UITVOERING IS VAN WEZENLIJK BELANG

De ervaringen in verschillende gemeenten geven aan dat het verwerven van draagvlak onder uitvoerenden voor prb van groot belang is. Eén van de succesfactoren in Eindhoven is bijvoorbeeld dat het initiatief voor prb genomen is in het teken van de agenda voor de toekomst. Het is belangrijk dat uitvoerend medewerkers voldoende bij prb en de ontwikkeling ervan betrokken worden. Anders bestaat het risico dat onvoldoende werkzoekenden prb aangeboden krijgen. Of dat zij niet voldoende bij de ontwikkeling van hun plannen gesteund worden.

Om het draagvlak onder uitvoerenden te vergroten is directe communicatie met klantmanagers van groot belang. Zij vormen de belangrijkste bron van

instroom van klanten in de prb-regeling. Omdat in alle gemeenten prb start als experiment, is het lastig de communicatie met de klantmanagers op gang te brengen. De praktijk leert dat klantmanagers met meer experimenten en soms concurrerende doelen en doelgroepen te maken hebben. In Tilburg is er daarom bijvoorbeeld voor gekozen om het prb-experiment te beperken tot zeven klantmanagers. Dit vergemakkelijkt de communicatie en stelt de projectleider in staat positief gestemde klantmanagers voor het initiatief te selecteren.

3. ELKE GEMEENTE SELECTEERT OP KLANTKENMERKEN

Voor de toelating tot prb worden in de praktijk drie type criteria gehanteerd. In de eerste plaats komen alleen klanten in aanmerking die onder de criteria vallen om als bijstandsgerechtigde in aanmerking te komen voor een reïntegratietraject. Vervolgens worden klanten beoordeeld op een aantal zachte profielkenmerken, zoals zelfredzaamheid, realistisch zelfbeeld en motivatie. Daarna vindt een laatste beoordeling plaats op het door de klant ingediende plan.

De beoordeling op de zachte klantkenmerken is vaak het belangrijkste struikelblok om met prb aan de slag te kunnen. Voor de beoordeling van deze kenmerken is in de meeste gemeenten een procedure ontwikkeld. Dit varieert van één intakegesprek tot een uitgebreide oriëntatiefase. Over de vraag welke werkwijze het meest effectief is, kunnen op basis van deze benchmark (nog) geen uitspraken worden gedaan. Op dit punt onderscheidt prb in gemeenten zich van de iro-regeling bij UWV. Bij de uitvoering van die regeling wordt in principe elke klant met een redelijkheid reïntegratieplan tot de regeling toegelaten. Dat gemeenten voor prb strenger selecteren, komt mogelijk doordat mensen met een prb niet in alle gemeenten per se met een reïntegratiebedrijf of coachingsorganisatie in zee hoeven te gaan. Dat is bij het iro wel verplicht.

4. BEGELEIDING LOS VAN PRIMAIRE REÏNTEGRATIEPROCES

De selectie van deelnemers valt in de meeste gemeenten samen met de eerste fase van de begeleiding van prb-klanten. In sommige gemeenten is deze fase apart omschreven en aan termijnen verbonden. Kern van de begeleiding tijdens de oriënterende fase in de meeste gemeenten is dat deze is losgekoppeld van (functionarissen uit) het primaire reïntegratieproces. Loskoppelen heeft als grote voordeel dat de klantmanager niet in de verleiding kan komen om de, aan de klant overgedragen, regie toch weer over te nemen.

In twee gemeenten die aan dit onderzoek meededen is dit enigszins anders geregeld. In Rotterdam vindt de intake van de klant bijvoorbeeld nog vanuit medewerkers van gemeenten plaats. Dat verklaart mogelijk het grote aantal terugverwijzingen naar het reguliere proces van prb-kandidaten. Dat de begeleiding in de oriënterende fase losgekoppeld wordt van het primaire proces, impliceert niet dat deze begeleiding altijd aan een externe organisatie uitbesteed moet worden. Meestal gebeurt dit wel. Echter, ook een eigen interne prb-organisatie kan los staan van het primaire proces. Dit vermijdt vermenging van rollen.

5. PRB-PLANNEN ZIJN REDELIJK TRADITIONEEL

Hoewel prb wellicht meer ruimte biedt aan een persoonlijke invulling van de reïntegratie, blijkt dat veel klanten toch voor relatief traditionele reïntegratietrajecten kiezen, zoals assessment, opleiding en coaching. Onderzoeken naar vraaggestuurde reïntegratie tonen wel aan dat er een grote variëteit in uiteindelijke (gewenste) uitstroomberoepen ontstaat. De meerwaarde van prb ligt kennelijk niet in de uiteindelijke besteding van het budget. De winst zit 'm in het feit dat de primaire verantwoordelijkheid en rollen bij de uitvoering van de reïntegratie in meer of mindere mate worden omgedraaid.

6. EIS VAN KORTSTE WEG NAAR WERK IS NOG UITGEKRISTALISEERD

De meeste gemeenten hanteren bij de beoordeling van de prb-plannen (ook) het criterium 'kortste weg naar werk'. Hoewel niet duidelijk is hoe zwaar gemeenten deze eis laten wegen, werpt vooral Tilburg de vraag op of het wel juist is om dit criterium te hanteren. Met prb kan, door de nauwe betrokkenheid van de klant, goed worden aangesloten bij zijn wensen en de mogelijkheden. Dat is mogelijk een goede garantie voor een duurzame plaatsing. Deze moet wellicht zwaarder wegen dan de eis van de kortste weg naar werk.

7. BRED A EN EINDHOVEN HEBBEN VOORALSN OG DE BESTE RESULTATEN

Breda en Eindhoven zijn op dit moment het meest succesvol bij de uitvoering van prb. Dat wil zeggen dat instroom in het prb-experiment naar verwachting is verlopen, doorlooptijden relatief snel zijn, toegekende budgetten laag en uitstroom naar betaald werk relatief hoog. Bij uitvoering van prb is een externe advies- en begeleidingsorganisatie nauw betrokken. Het is interessant om nader te onderzoeken wat het aandeel van deze organisatie is in het succes van de gemeente. Aan de andere kant is het ook van belang inzicht te krijgen in de werkwijze van deze organisatie. Vooral wat betreft het respecteren van de eigen regie van de klant.

Tegenover de succesvolle uitvoering van Breda en ook die van Eindhoven, staat de minder succesvolle uitvoering in Rotterdam. Ook de resultaten van Utrecht wijzen op een minder succesvolle aanpak.

Mogelijk hinken deze gemeenten teveel op twee gedachten. Enerzijds willen zij de klant wel meer eigen verantwoordelijkheid geven. Deze mogelijkheid is echter maar voor een kleine en specifieke groep klanten weggelegd: klanten waarvoor het reguliere reïntegratieaanbod niet geschikt is. De vraag is of deze wijziging in manier van uitvoeren van reïntegratie wel geschikt is voor deze doelgroep. Ook het laten prevaleren van het reguliere proces boven prb, draagt vermoedelijk niet bij aan het realiseren van draagvlak voor prb onder klantmanagers en klanten zelf. De toekomstige ervaringen van Tilburg zijn op dit punt interessant; deze gemeente reserveert prb ook voor de minder kansrijken.

Brunssum is een buitenbeentje doordat het ervoor kiest om bij de invulling van prb nauw aan te sluiten bij de regelgeving en uitvoering rond iro. Ook met de iro wordt de eigen verantwoordelijkheid van gebruikers vergroot (WW- en WAO/WIA-gerechtigden). Een belangrijk onderscheid met prb in de gemeenten is dat de klant verplicht is om voor de besteding van zijn budget een door het UWV erkend reïntegratiebedrijf (rib) in te schakelen. Of en in hoeverre hiermee de klant meer dan wenselijk in zijn regie- en keuzevrijheid wordt beperkt is nu nog niet bekend. Het is wel een vraag uit andere prb-gemeenten die om nader onderzoek vraagt.

8. KLANTTEVREDENHEID

Uit diverse onderzoeken naar de tevredenheid van klanten met een prb of iro komt het beeld naar voren dat vraaggestuurde reïntegratie voor een deel van de werkzoekenden een toegevoegde waarde heeft. Klanten waarderen de eigen regie over het reïntegratietraject en de mogelijkheid om zelf de geschikte begeleiding te kiezen.

Prb en iro lijken onlosmakelijk verbonden te moeten zijn met een goede informatie- en ondersteuningsstructuur. Waar ondersteuning en begeleiding wordt geboden, wordt deze door klanten als belangrijk beoordeeld. Uit verschillende onderzoeken komt de vraag naar voren of en hoe voorkomen kan c.q. moet worden dat de begeleiders van prb- en iro-trajecten (te veel) de regie van de klant overnemen.

9. OVERALLCONCLUSIE

Gemeenten zijn over het algemeen positief over prb. In de gemeenten waar het experiment is afgerond is men overtuigd van de toegevoegde waarde van prb. Dit leidt (zeker op termijn) tot structurele inbedding van prb in de reguliere reïntegratiepraktijk. Door in dit project de onderlinge vergelijking aan te gaan, blijkt dat er nog veel over prb te leren, uit te wisselen en te verbeteren valt. De eerste stappen voor meer regie en keuzevrijheid van bijstandsgerechtigden zijn gezet; het ziet er naar uit dat er nog vele zullen volgen.

6.2 Beschouwing

Deze beschouwing gaat in op een aantal aspecten die volgens het projectteam om nader debat en kennisuitwisseling vragen. De beschouwing heeft tot doel dit debat te voeren. De beschouwing gaat in op algemene principes van prb. Ook geeft zij enkele visies op de inrichting van prb-initiatieven.

ALGEMEEN

Genoeg geëxperimenteerd?

Uit de benchmark blijkt dat alle prb-initiatieven in gemeenten zijn gestart in de vorm van een experiment. Steeds had het experiment tot doel inzicht te verschaffen in de vraag of prb wel iets voor bijstandsgerechtigden is. Gezien de ervaringen in de benchmarkgemeenten, maar ook gezien ervaringen met de ired en met het vroegere experimentele prb eind jaren negentig, lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat prb inderdaad 'iets' is. Niet voor iedereen, maar voor een groep werkzoekenden. Deze groep laat zich moeilijk kenmerken, bijvoorbeeld aan de hand van de opleiding of de uitkering van betrokkenen. Het zijn veelal zachte profielkenmerken die bepalen of iemand zelf geneigd en in staat is de regie over zijn eigen reïntegratie met succes te voeren. Of het mogelijk is deze zachte profielkenmerken in de aanloop van het reïntegratietraject goed in te schatten valt te bezien. Ook valt te bezien of het ontbreken van zachte profielkenmerken kan worden gecompenseerd door goede coaching en ondersteuning zonder hierbij het wezen van de eigen regie en keuzevrijheid aan te tasten.

Het lijkt gezien de ervaringen niet meer nodig dat gemeenten die met prb aan het werk willen gaan hiervoor weer een experiment starten. Natuurlijk is het wel van belang uit te proberen welke organisatievorm het best bij de gemeente

past, maar de vraag naar de toegevoegde waarde van prb voor de klant en zijn reïntegratie hoeft zo langzamerhand niet meer met experimenten beantwoord te worden.

Prb als vliegwiel van cultuurverandering

De keuze voor eigen regie bij de klant kan niet licht genomen worden. Het is immers een breuk met het verleden: gemeenten hebben in principe de regie over de reïntegratie van haar klanten. Gemeenten die daadwerkelijk invulling willen geven aan de eigen verantwoordelijkheid van de klant, kunnen prb in eerste instantie aangrijpen om dit adagium handen en voeten te geven. Ze zullen vervolgens merken dat door de vormgeving en uitvoering van prb een soort vliegwieleffect optreedt. Betrokkenen gaan anders kijken naar hun rol en naar hun handelen. Dit leidt onherroepelijk tot nieuwe stappen in het versterken van de eigen verantwoordelijkheid van de klant.

Gemeenten die hiervoor kiezen kunnen dit proces ondersteunen bijvoorbeeld door scholing en intervisie te organiseren voor medewerkers en voor klanten. Ook de intervisie tussen gemeenten draagt bij aan dit proces, zoals uit dit onderzoek blijkt.

INRICHTING VAN PRB

Oriëntatiefase is belangrijk voor (zelf)selectie

In de praktijk is het zowel voor gemeente als voor de klant goed om zicht te krijgen in de (eigen) zachte profielkenmerken die het succes van een prb-traject bepalen. Het lijkt nauwelijks mogelijk om deze kenmerken snel te onderscheiden; noch voor de klant zelf, noch voor een uitvoeringsinstantie. Een oriëntatiefase biedt soelaas, zo blijkt uit dit onderzoek. In deze fase, van bijvoorbeeld twee maanden, oriënteert de klant zich enerzijds op prb (eigen regie en keuzevrijheid). Anderzijds oriënteert de klant zich op zijn wensen en mogelijkheden op de arbeidsmarkt. Liefst stelt de klant samen met een begeleider vast of voeren van de eigen regie 'erinzit' en welke kansen op de arbeidsmarkt reëel zijn.

Zo'n oriëntatiefase zorgt ervoor dat iedereen die een prb krijgt aan de harde vereisten voldoen, tenzij er echt een aperte contra-indicatie bestaat (marginale toetsing). Om te voorkomen dat de klantmanager de eigen visie op de klant te veel laat prevaleren, kan de oriëntatiefase worden uitbesteed. Bijvoorbeeld aan

een interne onafhankelijke afdeling (Delft) of aan een externe organisatie of persoon (Eindhoven, Breda, Tilburg). De externe coach kan over definitieve toelating tot prb adviseren, maar de klantmanager blijft eindverantwoordelijk.

Voorkom dominantie nieuwe professional

Om te voorkomen dat de externe adviseurs zich te veel gaat vereenzelvigen met de klant, kan een kwaliteitstoets worden ingebouwd. Bijvoorbeeld de uiteindelijk gerealiseerde uitstroomcijfers. Bij inschakeling van een extern bureau voor oriëntatie kan gekozen worden voor één vast bureau (Eindhoven en Breda) of om dan al de klant keuzevrijheid te geven en een keuze uit enkele bureaus te geven (Tilburg). Voordeel is dat de laatste werkwijze meer recht doet aan het principe van eigen regie en keuzevrijheid. Nadeel is mogelijk een (ook voor de klant) gecompliceerde startfase van zijn prb-traject.

Nader onderzoek

Over de meest effectieve inrichting van prb en over de uiteindelijke uitstroomresultaten is nog onvoldoende bekend. Nader onderzoek is van belang. Met deze benchmark is een eerste stap gezet. Het inzicht dat de benchmark oplevert kan worden verbeterd als gemeenten een aantal zaken over van prb-klanten systematisch gaan bijhouden. Het gaat om:

- aantal en duur van klantcontacten,
- uitgaven prb-klanten naar kostencategorie,
- arbeidsmarktsituatie langere tijd na afronding prb-traject.

BIJLAGE I

Handreiking voor de inrichting van prb in gemeenten

Er is een verschil tussen vraaggestuurde en vraaggerichte reïntegratie. Bij vraaggestuurde reïntegratie ligt het primaat van de uitvoering geheel bij de klant. In de eerste plaats heeft hij zelf de regie. Hij bepaalt dus welke weg hij wil bewandelen (wel of geen scholing, overstap naar een ander beroep of niet, zelfstandig of in loondienst). In de tweede plaats heeft de klant de vrijheid om te passende diensten en dienstverleners te kiezen. Tegenover vraaggestuurde reïntegratie staat vraaggerichte reïntegratie. Hierbij behoudt de gemeente (klantmanager) de regie over het reïntegratietraject van de klant, maar hij probeert wel zoveel mogelijk ruimte te geven aan de wensen van de klant.

De angst bij vraagsturing is vaak dat de klant niet-adequate keuzes maakt, bijvoorbeeld doordat hij onvoldoende geïnformeerd is over de mogelijkheden op de arbeidsmarkt of de diensten en dienstverleners op de reïntegratiemarkt onvoldoende kent. Uitgebreide informatie- en ondersteuningssystemen kunnen dit risico beperken. Tussen vraaggestuurde en vraaggerichte reïntegratie is daarom een tussenvorm mogelijk waarbij een ervaren en goed geïnformeerde coach/begeleider de klant terzijde staat.

Voor de inrichting van een prb-initiatief is van belang om eerst helder te hebben welk type reïntegratie de gemeente voor ogen staat (vraaggestuurd, vraaggericht of een tussenvorm). Wie de principiële keuze heeft gemaakt kan vervolgens het volgende aan de prb-praktijk ontleende schema gebruiken om het initiatief verder in te richten. Bestaande initiatieven kunnen het schema gebruiken om de inrichting ervan te evalueren en te verbeteren.

Tabel B1 Inrichtingsmogelijkheden van prb-initiatieven

	Vraaggestuurde reïntegratie	Tussenvorm	Vraaggerichte reïntegratie
Algemene aspecten van prb			
Visie	klant heeft regie en keuzevrijheid	klant heeft, i.s.m. adviseur, regie en keuzevrijheid	klant krijgt eigen ruimte van klantmanager
Budget	oriëntatie- en informatiebudget en reïntegratiebudget	reïntegratiebudget	reïntegratiebudget
Werving en algemene voorlichting	klantmanagers stellen alle klanten op de hoogte van prb algemene voorlichting, voorlichtingsbijeenkomsten e.d.	klantmanagers stellen alle klanten op de hoogte van prb algemene voorlichting voorlichting door aparte (prb-)instantie	klantmanagers geven gerichte voorlichting aan potentiële prb-klanten
Toelating van klanten tot prb			
Oriëntatie	klant kiest zelf voor inschakelen begeleiding en voor begeleidende instantie	klant wordt (verplicht) voor oriëntatie doorverwezen naar (vaste) begeleidende instantie	klantmanager ondersteunt klant bij opstellen plan dat niet past in reguliere traject
Primaire toelating tot prb (harde selectiecriteria)	iedereen mits voldaan aan harde selectiecriteria: <ul style="list-style-type: none"> ■ WWB-gerechtigd ■ duur werkloosheid ■ beschikbaar ■ geen ander lopend traject 	iedereen mits voldaan aan harde selectiecriteria: <ul style="list-style-type: none"> ■ WWB-gerechtigd ■ duur werkloosheid ■ beschikbaar ■ geen ander lopend traject 	uitzondering (alleen als reguliere aanbod niet volstaat) en voldaan aan harde selectiecriteria <ul style="list-style-type: none"> ■ WWB-gerechtigd ■ duur werkloosheid ■ beschikbaar ■ geen ander lopend traject

Nadere selectie (zachte selectiecriteria)	klant bepaalt zelf of hij van prb gebruikmaakt, gemeente toetst in eerste instantie niet aan zachte criteria	gemeente toetst harde criteria, onafhankelijk bureau toetst aan zachte criteria <ul style="list-style-type: none"> ■ motivatie ■ zelfredzaam ■ klant voelt noodzaak tot verandering ■ streven naar betaald werk ■ (verwacht) redelijk realistisch zelfbeeld ■ Initiatiefrijk ■ redelijk sociaal vaardig 	klantmanager toetst aan harde en zachte criteria <ul style="list-style-type: none"> ■ motivatie ■ zelfredzaam ■ klant voelt noodzaak tot verandering ■ streven naar betaald werk ■ (verwacht) redelijk realistisch zelfbeeld ■ Initiatiefrijk ■ redelijk sociaal vaardig
---	--	--	---

Totstandkoming en beoordeling prb-plan

Informereren over reïntegratiemarkt, arbeidsmarkt etc.	algemeen informatie-aanbod van de gemeente, klant kan individuele informatie en	klant wordt individueel geïnformeerd	klant wordt individueel geïnformeerd
Aard van de beoordeling prb-plan	marginale toetsing (ja, tenzij...)	inhoudelijke toetsing klantmanager mede op basis van advies begeleidende instantie	inhoudelijke toetsing klantmanager
Criteria beoordeling plan	zachte criteria <ul style="list-style-type: none"> ■ motivatie ■ zelfredzaamheid ■ realistisch zelfbeeld ■ Initiatiefrijk ■ sociaal vaardig inhoudelijke criteria <ul style="list-style-type: none"> ■ plan leidt in redelijkheid tot betaald werk ■ binnen budget ■ evt. kortste weg naar werk 	inhoudelijke criteria <ul style="list-style-type: none"> ■ plan leidt in redelijkheid tot betaald werk ■ realiteitsgehalte ■ concreetheid ■ doelmatigheid ■ kortste weg naar werk 	inhoudelijke criteria <ul style="list-style-type: none"> ■ plan leidt in redelijkheid tot betaald werk ■ realiteitsgehalte ■ concreetheid ■ doelmatigheid ■ kortste weg naar werk

Uitvoering prb-plan, monitoring en verantwoording			
Inkoop	klant koopt zelf in	begeleidende instantie koopt in	gemeente contracteert rib
Beheer prb-budget	gemeente beheert budget , klant factureert bij gemeente	begeleidende instantie beheert budget, factureert evt. bij gemeenten	rib factureert bij gemeente
Type aanbidders	alle aanbidders zijn in principe mogelijk	alle aanbidders zijn in principe mogelijk, begeleidende instantie adviseert	in principe inkoop bij door gemeente erkende of gecontracteerde aanbidders
Steun/begeleiding bij uitvoering prb-plan	klant kan voor uitvoering plan steun inkopen	verplichte steun bij uitvoering door klantadviseur	klantmanager kan klant bij uitvoering ondersteunen
Monitoring en verantwoording	klant rapporteert mondeling of schriftelijk aan de klantmanager	begeleidende instantie rapporteert aan klantmanager	Rib/aanbieder rapporteert aan klantmanager

BIJLAGE II

Projectverantwoording

In april 2005 organiseerde Divosa een expertisebijeenkomst voor gemeenten die inmiddels met prb zijn gestart, prb in voorbereiding hebben of plannen in deze richting hebben. De bijeenkomst werd bezocht door vertegenwoordigers van vele gemeenten.

Vanuit deze achtergrond hebben de gemeenten Noordoostpolder en Oldambt de innovatiesubsidie WWB aangevraagd. Doel is om met een aantal collegage-meenten de ontwikkeling van de gemeentelijke prb-projecten te monitoren en de ervaringen te spiegelen, uit te wisselen.

HET PROJECT BESTOND UIT:

- zes workshops
- een benchmark

De benchmark vindt plaats op basis van klantregistratie en gemeentelijke projectinformatie

AANVRAGERS

Gemeenten Noordoostpolder en Oldambt

PROJECTGROEP

- Cees van Oostrum (NO-polder, tot medio 2006)
- Henk Jansen en Bé Wever (Oldambt)
- Hanne Overbeek (Divosa)
- Menno Meihuizen (VNG)
- Rienk Prins (AStri)
- Jannet Kralt (AStri)
- Hans Bosselaar (Meccano kennis voor beleid)

UITVOERENDEN

- Workshops: Meccano/AStri
- Benchmarkonderzoek: Meccano/AStri

DEELNEMENDE GEMEENTEN:

- Breda
- Brunssum
- Delft
- Eindhoven
- Groningen
- Leiden (tot medio 2006)
- Rotterdam
- Tilburg
- Utrecht
- Wageningen (niet in benchmark)

BIJLAGE III

Tabellen bij de figuren uit hoofdstuk 4

Figuur 4.3 prb-klanten naar leeftijd per gemeente

	Breda	Delft	Eindhoven	Rotterdam	Utrecht	Totaal
< 25 jr.	0,0%	0,0%	6,7%	4,2%	7,3%	5,1%
25 t/m 34 jr.	25,0%	50,0%	31,1%	54,2%	36,6%	37,2%
35 t/m 44 jr.	60,0%	16,7%	48,9%	25,0%	34,1%	40,1%
45 jr. of >	15,0%	33,3%	13,3%	16,7%	22,0%	17,5%

Figuur 4.4 prb-klanten naar Etnische achtergrond per gemeente

	Breda	Delft	Eindhoven	Rotterdam	Utrecht	Totaal
Nederlands	90,5%	66,7%	55,8%	40,7%	83,3%	65,8%
niet-Nederlands	9,5%	33,3%	44,2%	59,3%	16,7%	34,2%

Figuur 4.5 prb-klanten naar Opleidingsniveau per gemeente

	Delft	Eindhoven	Rotterdam	Utrecht	Totaal
laag	33,3%	14,3%	36,0%	13,9%	22,7%
middel	66,7%	14,3%	32,0%	27,8%	30,7%
hoog	0,0%	71,4%	32,0%	58,3%	46,7%

Figuur 4.6. prb-klanten naar uitkeringsduur voorafgaand aan prb per gemeente

	Breda	Eindhoven	Totaal
< 1 jr.	9,5%	21,6%	17,7%
1 - 3 jr.	38,1%	43,2%	43,5%
> 3 jr.	52,4%	35,1%	38,7%

Figuur 4.7 Periode tussen toekenning en start prb-traject per gemeente

	Breda	Delft	Eindhoven	Rotterdam	Utrecht	Totaal
start voor toekenning	47,6%	0,0%	23,3%	17,4%	27,5%	26,1%
start op datum toekenning	0,0%	16,7%	7,0%	8,7%	0,0%	4,5%
start < 1 mnd.	33,3%	50,0%	34,9%	56,5%	27,5%	36,6%
start 1 - 3 mnd.	9,5%	33,3%	30,2%	4,3%	32,5%	23,9%
start 3 - 6 mnd.	4,8%	0,0%	4,7%	13,0%	7,5%	6,7%
start > 6 mnd.	4,8%	0,0%	0,0%	0,0%	5,0%	2,2%

Figuur 4.10 Gemiddelde toegekende prb-budget per gemeente in euro's*

	Breda	Delft	Eindhoven	Rotterdam	Utrecht	Totaal
euro's	3.774	4.103	3.695	4.574	8.513	5.260

Figuur 4.11 Hoogte toegekende prb-budgetten per gemeente

	Breda	Delft	Eindhoven	Rotterdam	Utrecht	Totaal
< 3.000 euro	23,8%	16,7%	37,3%	7,7%	4,8%	19,7%
3.000 - 5.000 euro	52,4%	50,0%	49,0%	53,8%	7,1%	38,8%
> 5.000 euro	23,8%	33,3%	13,7%	38,5%	88,1%	41,5%

Figuur 4.15 prb-resultaten per gemeente per september 2006

	Breda	Delft	Eindhoven	Rotterdam	Utrecht	Totaal
aan werk tijdens prb, nog werkend	28,6%	0,0%	15,7%	13,0%	11,4%	15,8%
aan werk na prb, nog werkend	9,5%	0,0%	9,8%	8,7%	0,0%	6,2%
aan werk tijdens/na prb nu niet werkend	0,0%	16,7%	0,0%	0,0%	4,5%	2,1%
niet aan werk; lopend prb-traject	14,3%	66,7%	54,9%	60,9%	2,3%	34,2%
niet aan werk tijdens of na prb	42,9%	0,0%	17,6%	4,3%	63,6%	32,2%
onbekend	4,8%	16,7%**	2,0%	13,0%	18,2%	9,6%

Voetnoten

- 1 Waar in de tabel dit niet bij een gemeente is aangegeven betekent dit niet dat dit in de praktijk in deze gemeente niet aan de orde komt. In de vragenlijst heeft de gemeente dit echter niet aangegeven.
- 2 De cijfers in deze benchmark wijken af van de cijfers uit de prb-evaluatie van de gemeente Eindhoven. Dit heeft er mogelijk mee te maken, dat de aan ons geleverde gegevens niet geheel compleet waren. In de Eindhovense evaluatie lag het aantal onderzochte deelnemers op 57, van 51 klanten werden de klantgegevens gegeven. Zo is het gemiddelde prb-bedrag volgens de Eindhovense evaluatie € 2.800, terwijl deze volgens de berekening op basis van 'onze' gegevens tegen de € 3.700 uitkomt.
Verder kan de vergelijking enige onnauwkeurigheid bevatten, omdat in de registratie niet expliciet gevraagd is of de prb-uitgaven inclusief of exclusief btw zijn. In de meeste gemeenten wordt overigens van inclusief bedragen uitgegaan.

